

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Ι' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1961 | ΑΡΙΘ. 24

“ Ο ΘΕΟΣ ΕΦΑΝΕΡΩΘΗ ΕΝ ΣΑΡΚΙ... ”

Γλυκύμολποι παιᾶνες ἤχουν χαρμόσυνα σ' ὀλόκληρο τὸ στερέωμα. Ψάλλουν ἄρμονικὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν θεία Γέννησι. Ἐξυμνοῦν τὴν ἀνερμήνευτη τοῦ Θεοῦ συγκατάβασι. Μέλπουν τὸ μεγαλοπρεπέστερο γεγονός τῆς πανανθρώπινης Ἱστορίας.

«Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν».

Ποιὸς δὲν συγκινεῖται κατάβαθα μέσα σ' αὐτὴ τὴν ὑπέρ-
θεια εὐφροσύνη; Ποιὸς, στ' ἀλήθεια, δὲν γοητεύεται μπροστὰ
στὸ ὑπερφύεστατο Μυστήριό τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ
Λόγου; Καὶ ποιὸς, ἄρά γε, ἀντιπαρέρχεται τὸ ἀπέριττο λίκνο
τῆς Φάτνης τῆς Βηθλεὲμ χωρὶς ν' ἀποκαλυφθῆ εὐλαβικά. Καὶ
στοργικά νὰ ἐναποθέσῃ τὴν ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη του μπρο-
στὰ στὸν Αἰώνιο, ποὺ καταδέχθηκε νὰ γίνῃ ταπεινὸς ἄνθρωπος
γιὰ ν' ἀνυψώσῃ τὸν ἄνθρωπο;

Ἡ ἀπιστία συθέμελα κλονίζεται. Τῆς ἀρνήσεως τὰ ἐπι-
χειρήματα μὲ πάταγο καταρρίπτονται. Οἱ ἄκαρδοι καὶ σκληρο-
τράχηλοι ἐκπρόσωποί της μένου ἀποσβολωμένοι!...

Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ συμβῆ τοῦτο;

Ἰδοῦ. Ἡ ἱστορικὴ πραγματικότης ἀδιάψευστα ὀμιλεῖ. Ἡ
σύμπασα κτίσις τὴν ἀλήθεια διαλαλεῖ. Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι
τὸ Θαῦμα μὲ ἀκατανίκητη δύναμι διακηρύττου. Ἡ ἀνθρώπινη
λογικὴ εὐγνώμονα Τὸ ἀποδέχεται. Καὶ μαζὶ μὲ τὸ θεσπέσιο Παῦ-
λο διατρανώνει τὸ θρίαμβο τῆς Πίστεως.

«Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί,
ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι,
ᾧφθη ἀγγέλοις,
ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν,
ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ,
ἀνελήφθη ἐν δόξῃ».

(Α΄ Τιμόθ. γ΄, 16).

Πραγματικά. Αὐτὸς ὁ Κύριος ὑπῆρξε καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας «προσδοκία ἐθνῶν» (Γεν. μθ', 10). Στὸ πανάγιο ὄνομά Του «ἔθνη ἐλπιούσιν» (Ἦσ. μβ', 4). «Περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου τούτου» (Πρᾶξ. ζ', 52), ὡμίλησαν κατὰ θεόπνευστο τρόπο ἄγιοι ἄνδρες· καὶ αὐτὴ ἡ πανανθρώπινη φιλολογία, στὴν ὁποία διαφαίνεται ὁ διακαὴς πόθος τῆς σωτηρίας ἀπ' ὅλη τὴ λογικὴ κτίσι. Δὲν μᾶς ἀπομένει λοιπὸν καμμιά ἀμφιβολία:

«Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν
καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ»

(Ἰωάν. α', 14).

Ἄπ' τὴν ἐνδοξη πολίχνη τῆς Βηθλεὲμ «τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον» (Αὐτόθι γ', 19). Καὶ διεσκόρπισε τὰ ἐρεβῶδη σὺννεφα τῆς ἀπιστίας καὶ κακοδαιμονίας. Ἀπεγύμνωσε τὸν Ἄντιχριστο· κί' ἐξωστράκισε τὴ δύναμί του. Κατέλυσε τὸ κράτος τοῦ θανάτου καὶ τῆς ψυχοφθόρου ἁμαρτίας τὴν ἐπιβολή.

Ταυτοχρόνως ὁ θεῖος Λυτρωτὴς συνήνωσε τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸν Θεόν. Τὸν ἀποκατέστησε καθ' ὀλοκληρίαν. Ἐχάρισε σ' αὐτὸν τὴν πολύτιμη εἰρήνη Του· τὴν ὑπερέχουσαν «πάντα νοῦν» (Φιλιπ. δ', 7), τὴν ἀναφαίρετη χαρά, τὴν ἰδανικὴ ἐλευθερία καὶ ἀπολύτρωσι, τὴν σωτηρία καὶ ψυχικὴ ἀθανασία, αὐτὸν τὸν χαμένο παράδεισο. Ἐχάραξε νέα πορεία ζωῆς. Κ' ἐδίδαξε τὸν κυριάρχην τῆς κτίσεως, τὸν ἄνθρωπο, πῶς νὰ στέκεται ὑψηλά. Γιατί ἀποτελεῖ τὴν κορυφαία τῆς ζωῆς ἀξία. Ἐχει τρισάγιο προορισμὸ νὰ ἐπιτελέσῃ. Κί' εἶναι καλεσμένος μὲ κλῆσι τρισαγία, θεϊκή, γιὰ νὰ γίνῃ οὐράνιος κατακτητής.

Γι' αὐτό, μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς μας, γεμάτοι πεποίθησι καὶ ἐνθουσιασμό πνευματικό, ὀφείλομε, ὅσοι πιστοί, νὰ διακηρύξωμε πρὸς ὄλες τὶς κατευθύνσεις: Ὁ πανάγαθος «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί» ὡς Λυτρωτῆς τοῦ κόσμου καὶ Σωτήρ. Μ' εὐλάβεια δὲ μεγάλη πρέπει νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς «τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον» (Α' Τιμοθ. ε', 16). Ἡ ἱερὴ ἀτμόσφαιρα τῶν ἁγίων ἡμερῶν τῆς Χριστιανοσύνης εἶναι ἀνάγκη νὰ συγκινήσῃ βαθύτερα ὄλους, πλουσίους καὶ πτωχοὺς, ἰσχυροὺς καὶ ἀδυνάτους, ἔθνη, λαοὺς, φυλὲς καὶ γλώσσες. Ὡστε φωτιζόμενοι ὅλοι γενικῶς ἀπ' τὴ χάρι τοῦ Σαρκωθέντος Θεοῦ, ν' ἀποβάλωμε τὰ μίση καὶ τὰ πάθη. Καὶ μὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς σ' Ἐκεῖνον, ν' ἀρχίσωμε σταθερὰ πᾶ τὴν ἀναδημιουργίαν τῆς νέας, εἰρηνικῆς, ἀνεξίκακῆς καὶ ἀληθινῆς χαρούμενης ζωῆς μας. Μὲ βάρη ἀσάλευτα, τὴν ἀδελφικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀγάπην καὶ ἀλληλεγγύην. Καὶ μὲ σύνθημα τὴν κατίσχυσιν τοῦ πνεύματος ἐναντίον τῆς ὕλης.

Ἀπ' ὄλους μας τοὺς Χριστιανοὺς ἐξαρτᾶται ἡ ἐπικράτησις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Βασιλείας Του στὴ δύσμοιρην γῆν μας. Ἐκεῖνος ὁ Φιλάνθρωπος ἔκαμε τὸ πᾶν, τὰ ἀδύνατα δυνατά. «Κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλλιγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Τιτ. γ', 5-6). Κι' οἱ ἄνθρωποι ὅλοι ἐπιβάλλεται νὰ δεχθῶμεν πρόθυμα κι' εἰλικρινῶς «τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας» (Ἐφεσ. α', 13) «τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ» (Β' Κορινθ. θ', 14,) πρὸς ἀγιασμό καὶ ἀπολύτρωσίν μας.

Ὁ Κύριος μᾶς περιμένει. Δι' αὐτὸ «ἐφανερώθη ἐν σαρκί...»

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκέρυξ Νικοπόλεως.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ

Νᾶταν νὰ γύριζαν ξανά τ' ἀνέμελα τὰ χρόνια
πὸν τὴν καρδιά σκιροτούσανε καὶ μέθαγαν τὸ νοῦ.....
καὶ νᾶμαι ἀπόψε ὡς ἄλλοτε πὸν πέφτον ἔξω χιόνια,
στὸ παραγῶνι ἀκούγοντας μύθους παλιοῦ καιροῦ.

Χριστουγεννιάτικη νυχτιὰ στὸ μικροχωριουδάκι,
στὸ φτωχικὸ μου σπιτικὸ, στὴν πέρα γειτονιά,
τὰ πεῦκα νὰ τριζοβολᾶν μὲς τ' ἀναμμένο τζάκι
καὶ δίπλες ἢ μητέρα μου νὰ πλάθῃ στὴ γωνιά.

Ἄπὸ τὸ σταῦλο ν' ἀγροικᾶω γουγγαγητὰ ἀπ' τὰ βώδια,
κνδώνια κι' ἀγριοκάστανα νὰ φέρονε στὴ στάχτη,
ὁ μοῦργος μας κουλουριαστὸς νὰ γλύφῃ μου τὰ πόδια
κ' ἢ μάννα μου νὰ ξεφτυλᾷ τὸ λόγχο μὲ τ' ἀδράχτι.

Νὰ σεργιανᾶω σὰν ἄλλοτε μέσα στὶς γειτονιές,
τὰ κάλαντα τὰ εὐφρόσυνα νὰ λέω στὰ στενορούμια,
μὲ τὴν καινούργια φορεσιά, νὰ μὲ κοιτᾶν οἱ νιὲς
κι' ἀντάμα ν' ἀνεβαίνουμε στοῦ κάστρου τὰ συντρίμια.

Νύχτα χριστουγεννιάτικη, στ' ἀλαργινὰ τὰ χρόνια,
πῶς τὴν ψυχὴ μου ἐγέμιζες ἀπὸ τὸ πλέριο φῶς...
κάμε κι' ἀπόψε τῆς ψυχῆς νὰ λιώσουνε τὰ χιόνια
καὶ νὰ φωνάξω «Δόξα σοι...» τῆς φάτνης Σου βοσκός.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Η ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ

«Καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμόρναν» (Ματθ. β', 11).

Τὸ ἀπολυτίκιον «Ἡ γέννησίς Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν...», τὸ ποιητικὸν αὐτὸ ἀριστούργημα τῆς Ὁρθοδόξου ὑμνογραφίας, πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὀδηγεῖ εὐλαβῶς τὴν σκέψιν μας εἰς τὸ γεγονὸς τῆς προσκυνήσεως τῶν Μάγων. Οὗτοι, «ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ» (Ματθ. β', 1-2).

Διὰ τὸ ἐπιχειρήσουν οἱ Μάγοι τὸ τόσον μακρὸν καὶ κοπιαστικὸν τῶν ταξιδίων, εἶναι λογικὸν νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ ἀστὴρ, τὸν ὁποῖον οὗτοι εἶδον («ἐν τῇ ἀνατολῇ») καὶ ὁ ὁποῖος «προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθῶν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον» (Ματθ. β', 9), δὲν ἦτο εἷς φυσικὸς ἀστὴρ, οὔτε φυσικὴ γειτνίασις τῆς λάμπσεως δύο πλανητῶν λ.χ. τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Κρόνου, ἀλλὰ ὑπερφυσικὸν καὶ θαυμαστὸν φαινόμενον, μὴ ἐξηγούμενον φυσικῶς.

Ὡς ὀρθῶς παρατηρήθη, «τοῦ ἀστέρος τούτου καὶ ἡ λάμψις καὶ ὁ δρόμος καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ δύσις εἶναι ἅπαντα πρωτοφανῆ καὶ ὑπερθαύμαστα». Διὰ τοῦτο «ἅπαντες σχεδὸν οἱ Πατέρες καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς παρεδέξαντο τὸν ἀστέρα τοῦτον οὐχὶ ὡς φυσικόν, ἀλλὰ ὡς ὑπερφυσικόν, ξένον, ἀσυνήθη, ἀρτιφανῆ, παράδοξον τῶν Μάγων ξεναγὸν καὶ φωταγωγόν» (Περιοδ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1960, σελ. 479). Τὸ ὑπὸ τοῦ ἀστέρος τῆς Βηθλεὲμ ἀκτινοβολούμενον φῶς εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστός, ὁ «Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» (Μαλαχ. δ', 2) ἢ «ἀνατολὴ ἐξ ὕψους» (Λουκ. α', 78). Ἀληθῶς κατὰ τὸν ὠραῖον ὕμνον τῶν Χριστουγέννων «ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, Ἀνατολὴ ἀνατολῶν καὶ οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ εὗρομεν τὴν ἀλήθειαν· καὶ γὰρ ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη ὁ Κύριος».

Ἡ προσκύνησις τῶν ὑπὸ τοῦ ἀστέρος ὀδηγουμένων μάγων εἶναι γεγονός ἐξόχως σημαντικὸν καὶ διδακτικόν. Ἄν οἱ ποιμένες, οἱ ὅποιοι προσεκύνησαν τὸ βρέφος τῆς Βηθλεέμ, εἶναι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἰσραηλιτικῆς πίστεως καὶ τῆς ἀπλοϊκῆς εὐσεβείας, οἱ Μάγοι, ὡς τονίζουν πολλοὶ τῶν ἐρμηνευτῶν, ἐκπροσωποῦν τὰς τάξεις τῶν πεπαιδευμένων καὶ τὸν ἐθνικὸν κόσμον.

Ἡ λέξις Μάγος, σανσκριτιστὶ Μαθα, ἐδήλου τοὺς κατέχοντας τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα καὶ εὐρύτερον τοὺς σοφοὺς καὶ πεπαιδευμένους ἐν γένει τῶν Μήδων, Περσῶν, Χαλδαίων, καὶ Βαβυλωνίων, ἐκ τῶν ὁποίων προήρχοντο κατὰ τὸν ἱστορικὸν Ἡρόδοτον οἱ ἱερεῖς μάντις καὶ οἱ ἀστρολόγοι, οἵτινες ἀπὸ τῶν Ναῶν ἐν οἷς ἱεράτευον οἱ πλεῖστοι, παρετήρουν καὶ ἐμελέτων τοὺς ἀστέρας (Περιοδ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1960, σελ. 478).

Ἡ ἰδιαιτέρα πατρις τῶν Μάγων, οἱ ὅποιοι ἤλθον εἰς προσκύνησιν, δὲν ἀναφέρεται. Ἀπλῶς γίνεται μνεῖα, ὅτι ἤλθον ἐξ «Ἀνατολῆς». Ἡ λέξις «Ἀνατολή» ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ σημαίνει α') ὀλόκληρον τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου περιοχὴν β') τὴν ἀπέραντον συριακὴν καὶ ἀραβικὴν ἔρημον καὶ γ') τὰς περιοχὰς τῆς Βαβυλωνίας, Ἀσσυρίας καὶ Περσίας.

Κατὰ τὴν παράδοσιν οἱ Μάγοι ἤλθον μᾶλλον ἐξ Ἀραβίας. «Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μάγων ἀνέκαθεν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη, ὅτι ἦσαν τρεῖς, προσελθοῦσα προφανῶς ἐκ τοῦ τριπλοῦ τῶν δώρων. Οἱ Μάγοι οὗτοι ἐλθόντες πιθανῶς εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ὑπῆρχον καθ' ὅλας τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς αἰχμαλωσίας, εἶχον λάβει γνώσιν τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῶν περὶ Μεσσίου προφητειῶν τῶν Ἰουδαίων δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον, ὅτι ἐγνώριζον καὶ τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ, ἥτις προέλεγεν, ὅτι θὰ ἀνατείλῃ ἄστρον ἐξ Ἰούδα (Ἀριθ. κδ', 17) (Ἀρχιμ. Θεοφίλου Σπυροπούλου, Ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν Ἀθήναις 1933, σελ. 41).

Εἶναι πράγματι καταπληκτικὴ ἡ πίστις τῶν Μάγων, οἱ ὅποιοι ἐπεχείρησαν τὸ μακρυνὸν καὶ λίαν κοπιῶδες ταξίδιον των. Ἐγκατέλειψαν πρὸς καιρὸν τὴν πατρίδα των, τὰς ἐπιστημονικὰς των ἀπασχολήσεις καὶ τὰς οἰκογενειακὰς των ὑποχρεώσεις, διὰ νὰ ἀναζητήσουν, ἀνεύρουσιν καὶ προσκυνήσουν Ἐκεῖνον, ὁ Ὅποιος

ἦτο «προσδοκία τῶν Ἐθνῶν» (Γεν. μθ', 10). Πόση δὲ ἦτο ἡ λύπη των, ὅταν πρὸς καιρὸν ἀπώλεσαν τὸν οὐράνιον ὁδηγόν των, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι «ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα», ὅταν πάλιν τὸν ἐπανεῖδον (Ματθ. β', 10) (Ἄρχιμ. Χριστ. Παπουτσοπούλου, Ὁ Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 77).

Καὶ ὅταν οἱ Μάγοι ἐφθασαν εἰς Βηθλεέμ, ἔνθα εὔρον τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ὄχι ὡς ἀνέμενον εἰς ἀνάκτορα, ἀλλ' εἰς πτωχικὴν οἰκίαν, ἡ πίστις αὐτῶν οὐδόλως ἐκλονίσθη ἐκ τοῦ πενιχοῦ περιβάλλοντος. Διὰ τοῦτο προσεκύνησαν μὲ πίστιν τὸν νέον βασιλέα καὶ προσέφεραν εἰς αὐτόν, κατ' ἀρχαῖον ἔθιμον, πλοῦσια δῶρα «χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν» (Ματθ. β', 11). Ἐπειδὴ ὁ μὲν χρυσὸς προσεφέρετο εἰς βασιλεῖς, ὁ λίβανος πρὸς τὸν Θεόν, ἡ δὲ σμύρνα πρὸς τοὺς κοινούς ἀνθρώπους, οἱ ἐρμηνευταί, ἀναζητοῦντες τὸ βαθύτερον συμβολικὸν νόημα τῶν δῶρων, διαβλέπουν, ὅτι ὁ μὲν χρυσὸς ἐσήμαινε τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν τοῦ Βρέφους τῆς Βηθλεέμ, ὁ δὲ λίβανος τὴν θείαν, καὶ ἡ σμύρνα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν Του.

*

Ἄς ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ζῶσαν πίστιν τῶν Μάγων, διὰ νὰ ὁδηγῆ πάντοτε τὰ βήματά μας τὸ Ἄστρον τῆς Βηθλεέμ. Ὅταν φέρωμεν εὐλαβῶς τὰ βήματά μας εἰς τὴν φάτνην Του, τότε ἡζωή μας θὰ καταλάμπεται ὑπὸ οὐρανοῦ φωτὸς καὶ θὰ καταυγάζεται ὑπὸ θείων ἀνταυγείων. Πραγματικῶς θὰ περιπατῶμεν ὡς «τέκνα φωτός».

Ἄς ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τοὺς Μάγους εἰς τὴν φωτεινὴν πορείαν των, πιστεύοντες, ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι «μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος, Θεὸς ἰσχυρός, Ἐξουσιαστής, Ἄρχων εἰρήνης, Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. Ἡ Θεία Εὐσπλαγχνία συνέκαμψε τὴν θείαν Δικαιοσύνην καὶ εἰς τὸ οὐράνιον μεδιάμα τοῦ Βρέφους τῆς Βηθλεέμ ὁ Παράδεισος ἠνεόχθη. Ἡ θεότης ἀντήλλαξε δακτύλιον μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν τῷ Νηπιῷ τῆς φάτνης συνεδέθη τὸ ἄπειρον μὲ τὸ πεπερασμένον καὶ ὁ

σίδηρος ἐπορφυρώθη ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς συγκαταβάσεως θεότητος» (Κωνσταντίνου Καλλινίκου, Πρακτικαὶ Ὁμιλίαι εἰς τὰ Κυριακὰ Εὐαγγέλια, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1916, σελ. 143).

Καὶ ποῖον θὰ εἶναι τὸ καλύτερον δῶρον, τὸ ὁποῖον θὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν τεχθέντα Σωτῆρα τοῦ κόσμου; Θὰ εἶναι ἡ ἀγάπη μας πρὸς Αὐτόν. Κατ' ἐξοχὴν κατὰ τὰς ἀγίας αὐτὰς ἡμέρας πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κε', 40). Ἄς Τὸν ἀναζητήσωμεν λοιπὸν εἰς τὸ πρόσωπον τῶν πασχόντων ἀδελφῶν Του, διὰ νὰ προσφέρωμεν εἰς Αὐτόν, ὅπως οἱ Μάγοι, τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης μας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Θ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης

ΕΓΚΟΛΗΘΙΟΝ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ
ΙΕΡΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ
ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ
ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Πλήρεις αἱ Ἀκολουθίαι τοῦ Ἑσπερινοῦ [Μεγάλου, Μει' ἄρτοκλασίας, Κατανυκτικοῦ]. Τοῦ Ὁρθρου [ἐν Κυριακῇ καὶ ἐν Καθημερινῇ], καὶ τῆς Θείας Λειτουργίας. Αἱ καταβασταὶ τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ. Τὰ Μεγαλυνάρια τῶν Δεσποτικῶν, Θεομητορικῶν ἑσρτῶν καὶ πάντων τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων. Μετὰ ἑρυθρῶν καὶ μαύρων γραμμάτων. Σελ. 144. Τιμᾶται μετὰ χρυσοπλαστικοῦ καλύμματος ἀντὶ δρχ. 18.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Νησιώτικες ιστορίες

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΨΩΜΟ ΤΩΝ ΟΡΦΑΝΩΝ

Ἦταν καρδιά τοῦ χειμῶνα. Κι' ἐκείνη τῆ βραδυὰ εἶχε θε-
ριέψει τάνεμόβροχο καὶ ἡ κακωσύνη. Ἐβρεχεν ἀπὸ σταμινοῦ.
Σωστός κατακλυσμός. Τὸ νερὸ ἐπλημμύριζε τῆ γῆ, πού ὅσο πρό-
φθαινε, τῶπινε. Τὸ ἄλλο τῶπαιρναν οἱ νεροσυρμές, καὶ μὲ βουητὸ
τὸ πῆγαιναν στὴ θάλασσα. Κι' ὄλο ἔβρεχε. Κι' ὄλο ἐθέριευσεν τ'
ἀνεμοδεῖρι. Καὶ τὰ πάντα, γύρω τριγύρω, ἀναταράζονταν. Ἐνό-
μιζε κανεῖς, πὼς Οὐρανὸς καὶ Γῆς εἶχανε δεθῆ συναναμεταξύ
τους, μὲ τὰ βρόχινα συρματόσχοινα· καὶ πὼς ἐπαίζανε τραμπάλα.

Σ' ἓνα μικρὸ κι' ἀπόμερο, μὰ μυρισμένον ἀπὸ τὴν πάστρα σπι-
τάκι τοῦ Ἀρτεμῶνα, μιὰ μάννα εἶχε μαζέψει τὰ τρία παιδάκια
τῆς κοντά τῆς, καὶ τοὺς ἔλεγε νὰ κάθονται φρόνιμα καὶ νὰ παρα-
καλοῦνε τὸν Θεοῦλη γιὰ τὸν πατεροῦλη τους, πού μὲ τέτοια κο-
σμοχαλασιὰν ἐκεῖνος ἐταξίδευε, γιὰ νάχουνε αὐτὰ τὴν καλοτέρα-
σὴ τους καὶ τὴ ζεστασιὰ τους — Ποιὸς ξέρει, παιδάκια μου, σὲ τί
θαλασσοφορτοῦνες δέρνεται τὴν ὥραν αὐτὴν γιὰ μᾶς; Καὶ τὰ μά-
τια τῆς ἐγέμιζαν δάκρυα...

Κάποια στιγμήν ἐτούρκεψεν ὁ ἀγέρας κι' ἐλυσομάνησε πιὸ
πολὺ ἀκόμα. Ὅλο τὸ σπῆτι ἀντιβούιζε ἀπὸ τὸ φυσομανητό του.
Κι' ἔλεγε, πὼς, ὦρα τὴν ὦρα, θὰ τὸ σηκώση συθέμελο καὶ θὰ
τὸ πάη νὰ τὸ ρίξῃ στὴ θάλασσα. Ἐμοιαζε, σὰν νὰ παπλάκιζε κά-
ποιος Γίγαντας μέσα στὰ νερόβροχα, καὶ πὼς ἀγωνιζότανε νὰ
τὸ γκρεμίσῃ μὲ τίς πλάτες του. Κι' ἐπειδὴς δὲν τὸ δυνόντανε,
οὔρλιαζεν. — Βάλε, Παναγιά μου, τὸ χεράκι σου, ἔλεγεν ἐκείνη,
καὶ σταυροκοπιόντανε διαρκῶς· καὶ μαζί τῆς ἐκάνανε καταφο-
βισμένα τὸ ἴδιο καὶ τὰ τρία τὰ παιδάκιά τῆς.

Ἐνα τότες ἀπ' αὐτὰ, ἀρώτησε ξαφνικὰ τὴ μητέρα του — Μαν-
νούλα, ποιὸς τὸν στέλλει τὸν ἀγέρα;

— Ὁ Θεός, παιδάκι μου.

— Γιατί, μαννούλα; Τί κάνει;

— Πολλά, παιδάκι μου, πάρα πολλά. Πρῶτα πρῶτα, τὸν
ἀνασαινομε καὶ καθαρίζει ἔτσι τὸ γαῖμα μας. Ποιὸς μπορεῖ νὰ
ζήσῃ χωρὶς ἀνάσα; Ὑστερα, σπρώχνει τὰ καράβια, γιὰ νὰ τα-
ξιδεύουνε. Καὶ τοὺς μύλους νὰ γυρίζουνε καὶ νὰ λέθουνε, καὶ νὰ
γίνεται τάλευράκι, πού φτιάχνουμε τὸ ψωμάκι μας. Ἐπειτα φέρ-
νει τὰ σύννεφα. Κι' αὐτὰ πάλι φέρνουν τίς βροχές, πού ποτίζουνε
τὴ γῆ καὶ χορταριάζει νὰ τρῶνε τὰ ζωντανὰ μας, καὶ γιομίζουνε
τὰ πηγάδια μας καὶ οἱ στέρνες μας. Καὶ κάνει ἀκόμα κι' ἓνα
σωρὸν ἄλλα χρήσιμα πράγματα.

— Κι' ἀφοῦ, μαννούλα μου, εἶναι τόσο καλός, γιατί σφυρίζει ἔτσι ἄγρια;

Τὸν ἔχει προστάξει, παιδάκι μου, ὁ Θεούλης γι' αὐτό. Ἐρχεται λοιπὸν στὰ πορτοπαράθυρά μας καὶ μᾶς θυμίζει, νὰ συλλογιόμαστε τὴ φτωχολογιά καὶ τοὺς γδυτοὺς καὶ τοὺς πεινασμένους. — Νὰ θυμᾶστε τοὺς φτωχοὺς... νὰ θυμᾶστε τοὺς φτωχοὺς... ἔτσι μᾶς λέει, παιδάκια μου, κάθε φορά πού ἀγριοφυσᾷ. Κι' ἅμα βλέπει, πὼς ἐμεῖς δὲν χαμπαρίζομε, θεριεύει τότες ἀπὸ τὸ κακό του, καὶ φυσομανᾷ σὰν θεριακωμένη ὄχεντρα...

— Καὶ τοὺς ἀγαπᾷ πολὺ τοὺς φτωχοὺς, μαννούλα, ὁ Θεούλης;

— Πολύ, παιδάκι μου, πάρα πολὺ. Κι' ἀκούσετε νὰ σᾶς εἰπῶ μιὰν ἱστορία, γιὰ νὰ ἰδῆτε πόσο πολὺ τοὺς ἀγαπᾷ.....

Ἦτανε μιὰ φορά μιὰ χήρα μάννα, με τέσσερα μικρὰ παιδιά. Τὸ μεγαλύτερό της θάτανε ὡς δώδεκα χρονῶν, ὅταν ἡ κακομοίρα χήρεψε. Ἡ γιαγιά σας μούλεγε, σὰν ἤμουνα παιδί, πὼς τὴν ἐπρόφθασε καὶ τὴν ἐγνώρισε. Ἦτανε πολὺ καλὴ γυναίκα. Κι' ὅσο ζοῦσεν ὁ ἄντρας της, ἔζοῦσανε καλά. Γιατί ἦτανε μουλαρᾶς καὶ δουλευτάρης πολὺ. Καὶ πότε με τ' ἀγῶγι, πότε κουβαλώντας κλαδιά στοὺς φούρνους, καὶ πότε χῶμα στὰ τσικαλαριά ἢ ξύλα ἀπὸ τὸ βουνό γιὰ τὰ σπίτια, ἔβγαινε τὸ μεροδούλι του, καὶ τᾶφερνε βόλτα νὰ περνᾷ τὸ σπίτι του καλά.

Καὶ σ' αὐτὸ βοηθοῦσε καὶ ἡ γυναίκα του. Γιατί κι' αὐτὴ δὲν ἄφηνε δουλειὰ πού περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι της, πού νὰ μὴν τὴν κάνει. Βέβαια σὲ μεροκάματα, γιὰ ν' ἀλοίφη, νὰ ξενοπλένη καὶ ν' ἀρμολογᾷ, δὲν μποροῦσε νὰ πηγαίνει. Γιατί πού νᾶφηνε ἡ κακομοίρα τὰ παιδάκια της ὅλημερίς; Μὰ ὅλα τ' ἄλλα τᾶκανε, γιατί ἦτανε καὶ πολὺ προκομμένη. Ἐξενόπλεκε, κάλτσες καὶ φανέλλες. Κι' ἐμασοῦριζε, κι' ἐνουχτέρεινε, ξαίνοντας μαλλιά καὶ κάνοντας ρόκα.

Μὰ — ὁ Θεὸς νὰ φυλάη, παιδάκια μου, κάθε Χριστιανὸ — τοὺς εἶδε φαίνεται κακὸ μάτι. Καὶ τοὺς βρῆκεν ἀνεπάντεχη συμφορὰ. Γιατί μιὰ μέρα τῆς ἐφέρανε τὸν ἄντρα της κουβαλητόν, ἐπάνω σὲ μιὰ σανίδα. Εἶχε πάει ὁ ἔρημος νὰ καθαρίσῃ δένδρα. Καὶ καθὼς ἐκλαδοκοποῦσε, ἀνεβασμένος ἐπάνω σ' ἓνα ψηλὸ δένδρο, δὲν ξέρω πὼς, ἔσπασε τὸ κλαδί κι' ἐγκρεμνίσθηκε. Κι' ἀπὸ κάτω ἦτανε γκριφία ἄγρια κι' ἐσκοτώθηκε. Γι' αὐτὸ σᾶς λέω νὰ προσέχετε, ὅταν σαρφαλώνετε!

Ὅταν τὸν βρῆκανε, ἦτανε πλειὰ πεθαμένος — κούφια νᾶναι, παιδάκια μου, ἡ ὥρα πού τᾶκούει! Ἐκείνη ἡ ἔρημη, σὰν τὸν εἶδεν, ἐσουρομαδήθηκε, κι' ἐσκουξε κι' ἐδάρθηκε καὶ καταξέσχισε με τὰ νύχια της τὰ μάγουλά της. Καὶ ἦτανε ἓνας σπαραγμὸς νὰ τὴν βλέπης καὶ νὰ τὴν ἀκούης. Μὰ τί τὸ ὄφελος; Ὁ Χάρος, παιδάκια μου, εἶναι κουφός, θεόκουφος, κι' ὅλως διόλου ἄ-

καρδος. Κι' ἔτσι ἀπόμεινεν χήρα, ἡ μαύρη καὶ σκότεινη... καὶ μὲ τέσσερα μικρὰ παιδιά.

Ἔκαμε λοιπὸν τὴν καρδιά της σίδερο. Καὶ σὰν τὸν ἐκήδεψε, τιμημένα καὶ πρεπούμενα, ἀποφάσισε νὰ δουλεύῃ σκληρά, γιὰ νὰ θρέψῃ τὰ ὄρφανά της. Κι' ὅλος ὁ κόσμος τὴν ἐπροτιμοῦσε στὶς ἀμπασσάδες του· καὶ τὴν ἐσυντρέχανε, ὁ καθένας ὅπως μπορούσε. Κι' ἔτσι, τὰ μεγάλωνε τὰ ὄρφανά της. Πότε χορτᾶτα καὶ πότε μη-σνηστικά.

Ἦρθαν ὅμως, παιδάκια μου, δισεκτα χρόνια καὶ δύσκολοι καιροί. Ἀπὸ τὶς ἀναβροχιᾶς δὲν ἐκαρπίζανε τὰ χωράφια, καὶ ἦταν σὰν καρβουρισμένα τὰ χώματα. Τὰ δεντρά εἶχανε στρίψει τὰ φύλλα τους ἀπὸ τὴ δίψα. Καὶ εἶχανε χρόνια ὀλόκληρα νὰ ἰδοῦνε μιὰ κουκιστὴν ἐλθὴν ἐπάνω τους. Κι' ἅμα λείψῃ, παιδάκια μου, τὸ ψωμί καὶ τὸ λαδάκι, ὁ φτωχὸς πεθαίνει καὶ ξεκληρίζεται. Γιατὶ «ὄλα εἶναι ὑφάδια τῆς κοιλιᾶς καὶ τὸ ψωμί στημόνι», ὅπως λέει μιὰ παροιμία. Δὲν εἶχανε πλειὰ τότες πέραση καὶ τὰ τσουκάλια. Γιατὶ δὲν τὰ ζητοῦσε κανεὶς. Κι' ἔτσι, ἔπεσε στὸ τόπο μας μεγάλη δυστυχία· κι' ἐστενέψανε τὰ πράγματα γιὰ ὅλους· καὶ γιὰ τοὺς νοικοκυρέους ἀκόμα.

Σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν κακιὰ περίσταση, ἡ κακομοίρα ἡ χήρα εἶχε γίνει δράκος ἀληθινός, γιὰ νὰ οἰκονομᾷ τὸ ψωμάκι τῶν ὀρφανῶν της. Μὰ ἦλθε μέρα, πού ἄρχισε νὰ τοὺς λείβεται κι' αὐτό. Καὶ τὸ φαγητὸ τους ἦτανε χορταράκια τοῦ βουνοῦ, χωρὶς λάδι· καὶ κανένας σάλιακας βραστός.

— Καὶ δὲν ἐκλαίγανε, μαννούλα;

— Ὅχι παιδάκια μου, γιατί ἦτανε καλὰ καὶ φρόνιμα. Καὶ ἡ μητερούλα τους τοὺς ἔλεγε, πῶς ὅποιος τρώει γκρινιασμένα τὸ φαγητὸ πού μᾶς στέλλει ὁ Θεούλης, γίνεται μέσα του φαρμάκι καὶ τὸν φαρμακώνει.

Κάποτες ὅμως, κοντὰ στὰ Χριστούγεννα, ἀρρώστησεν ἡ δυστυχισμένη καὶ δὲν μπορούσεν, οὔτε χόρτα νὰ πάῃ νὰ τοὺς φέρῃ. Καὶ τὴν παραμονή, δὲν εἶχανε βάλει τὰ παιδάκια της τίποτα στὸ στοματάκι τους· κι' ἐπεινούσανε τὰ κακόμοιρα κι' ἐκλαίγανε.

Ἐκεinh ἐσπαραζότανε ἡ καρδιά της νὰ τὰ βλέπῃ καὶ νὰ τ' ἀκούῃ. Κι' ἐστοχαζότανε, πῶς ἀπὸ τέτοια μαρτυρικὴ ζωὴ ὁ θάνατος ἦτανε προτιμώτερος, χίλιες φορές — Ἐκεῖνος, σιγομουρμούριζεν, ἀπόθανεν ὁ μαῦρος καὶ ἡσύχασε... Ἐγὼ ὅμως ἡ δυστυχισμένη τυραγνιέμαι καὶ πεθαίνω κάθε ἡμέρα. Καὶ τὰ μάτια της ἐτρέχανε ποτάμι.

— Πεινᾶμε, μαννούλα, τῆς ἐφώναζαν ἐκεῖνα. Καὶ κάθε φωνούλα τους ἦτανε γιὰ τὴν καρδιά της μιὰ συλειτουργία! Τὴν στιγμὴν ἐκείνη, πού δὲν ἤξερε πῶς νὰ τὰ βολέψῃ καὶ πῶς νὰ τὰ κρυφοπο-

ρέψη και είχε πέσει γι' αυτό σὲ ἀπελπισμό, τῆς ἤλθε στὸ νοῦ της κάποια φώτιση, και τοὺς εἶπε· — Κάμετε, παιδάκια μου, λίγο ὑπομονή... κι' ἐγὼ θὰ σᾶς ἐτοιμάσω ἓνα πολὺ ὠραῖο φαγάκι. Ὁ Χριστοῦλης ποὺ γεννιέται ἀπόψε θὰ μᾶς βοηθήσῃ... Μόνο κάμετε τὸ σταυρὸ σας και πέσετε στὰ κρεβατάκια σας, νὰ καταλαγιάσετε λίγο και νὰ μερώσετε... Κι' ἐγὼ θὰ πεταχτῶ λίγο ἔξω, και θὰ σᾶς φέρω κουκιά, ποὺ μοῦταξε μιὰ καλὴ γειτόνισσα. Και θὰ σᾶς τὰ μαχειρέψω· και θὰ σᾶς κάνω μιὰ πολὺ ὠραία κουκόπηττα. Μοῦπε μάλιστα, πῶς θὰ μοῦ δώσῃ κι' ἄλευράκι, γιὰ νὰ σᾶς ζυμώσω Χριστόψωμα. Και σὰν θὰ σηκωθῆτε, θὰ τὰ φᾶτε βλασερά, βλασερά, και μπόλικα και θὰ καταευχαριστηθῆτε...

Και γιὰ νὰ τὰ ξεγελάσῃ ἀκόμη περισσότερο και νὰ πᾶνε νὰ πλαγιάσουνε, ξεκρέμασε ἓνα καλάθι ἀπὸ τὸ δοκάρι και τὸ πῆρε κι' ἐβγήκεν ἔξω — Δὲν θάργῃσω, παιδάκια μου, τοὺς εἶπε... Θὰ γυρίσω γρήγορα. Μόνο κοιμηθῆτε... Ὅταν λοιπὸν βρέθηκεν ἔξω, ἤτανε σὰν ἀποσβολωμένη. Ἐκανε κρῦο σουβλερό· κι' ἐφυσοῦσεν ἓνα ξεροβόρι, ποὺ περόνιαζε τὸ κορμί. Αὐτὴ ὅμως δὲν ἔνοιωθε τίποτε. Καὶ στριφογυροῦσε ἄσκοπα δεξιὰ κι' ἀριστερά. Και γιὰ νὰ περάσῃ λίγη ὥρα, και γιὰ νὰ ξεδόνῃ λιγάκι και ὁ νοῦς της, ἄρχιζε νὰ μαζεύῃ πετραδάκια και νὰ γιομίζει μ' αὐτὰ τὸ καλάθι της. Και σὰν τὸ μισογέμισε, ἔβγαλεν ἀπὸ τὸ κεφάλι της και τὴ μαντήλα της· κι' ἀφοῦ τὴν ἐγέμισε μὲ χῶμα, τὴν ἔδεσε κατόπι, και τὴν ἔβαλε κι' αὐτὴ μέσα στὸ καλάθι. Κι' ἀπάνω ἀπάνω τὸ σκέπασε, μὲ λογιῆς λογιῆς χόρτα, κι' ἐγύρισε στὸ σπίτι της.

Ἐκεῖνα ἐλαγοκοιμούντανε. Κι' ἅμα τὴν εἶδανε, ἀνασηκωθήκανε — Καθήσετε στὰ κρεβατάκια σας ἀκόμα, τοὺς εἶπε· κι' ἔδειχνε χαρούμενη. — Εἶδετε, ποὺ δὲν ἄργησα; πέσετε μονάχα νὰ κοιμηθῆτε ἀκόμη λίγο, γιατί ἔχω ἀκόμη πολλὴ δουλειά...

Ἐκεῖνα ἐπλαγιάσανε, κατευχαριστημένα. Κι' αὐτὴ, ἐτρέβηξε πρὸς τὴν πανωτρηὰ κι' ἄναψε φωτιά. Ἐβαλεν σ' ἓνα σουκάλι νερό, τῶβαλεν ἐπάνω στὸ φουρνέλλο, κι' ἔρριξε και τὰ πετραδάκια μέσα νὰ βράσουνε! Ὑστερα ἄνοιξε και τὸ μαντήλι, ἄπλωσε τὸ χῶμα ἐπάνω σὲ μιὰ μαυρόπλαχα, κι' ἄρχισε νὰ τὸ ζυμώνῃ τάχα, μὲ λίγο νεράκι και μὲ τὰ δάκρυα ποὺ ἐτρέχανε ἀπὸ τὰ μάτια της, και νὰ πλάθῃ μικρὰ ψωμάκια ἀπὸ λάσπη. Τὰ παιδάκια της, ἐν τῷ μεταξύ, τὰ πῆρεν ὁ ὕπνος κι' ἐκοιμηθήκανε σὰν πουλάκια...

Και τότες ἐκείνη δὲν βάσταξε πλειά, παρὰ ξέσπασε σὲ θρῆνο, ποὺ σπάραζε τὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς ποὺ στὸ τέλος ἀπόκαμε κι' αὐτὴν και τὴν πῆρεν ὁ ὕπνος...

Ὅσῃ φαίνεται κοιμηθῆ πολλὴν ὥρα. Κι' ὅταν ἄνοιξε τὰ μάτια

της, άκουσε τὶς καμπάνες πού κτυπούσανε χαρούμενα γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Τῆς φάνηκε, πὼς κάποιος τάχατες τὴν εἶχεν άγγίξει στὸν ὄμὸ της καὶ τῆς ἐφώνασε! — "Ε! κυρά, παρακοιμήθηκες... Ξύπνα... Τὸ φαί σου εἶναι ἔτοιμο... Καὶ ἡ φωτιά εἶναι δυνατὴ καὶ θὰ σοῦ καῖ... Καὶ θὰ καρβουνιάσουν καὶ τὰ Χριστόψωμα σου...

Πετάχθηκεν ἀλαφιασμένη. Μὰ δὲν εἶδε κανένα. Μόνον εἶδε τὴ φωτιά στὴν πανωστρεῖά, πού πράγματι ἔκαιγε δυνατὴ, καὶ ὕψωνε φλόγα, κι' ἐσπιθάκιζεν, ἐνῶ αὐτὴ εἶχε βάλει λιγοστὰ ξύλα. Κι' ἔκοιωσεν ἀκόμα μιὰν εὐχάριστη μυρωδιά, πού εἶχε πλημμυρίσει τὸ σπίτι.

Ἀναθυμήθηκε τότες, ἀναστενάζοντας, πὼς ἀποβραδύς, γιὰ νὰ ξεγελάσῃ τὰ παιδάκια της, τὴν εἶχεν ἀνάψει, κι' ἔβαλε καὶ τὸ τσουκάλι νὰ βράσῃ, ρίχνοντας μέσα τὰ κοχλιδάκια, πὼς ἦτανε τάχατες κουκιά. Ἐτρεξε λοιπὸν πρὸς τὰ ἐκεῖ, μήπως εἶχεν ἀποσώσει τὸ νερὸ καὶ καῖ καὶ τὸ τσικάλι. Καὶ ὦ! τοῦ θαύματος· μόλις ἐπλησίασεν, εἶδε πὼς εἶχανε γίνει μιὰ περίφημη κουκόπηττα, πού ἔμοσκοβολοῦσε. Εἶδεν ἀκόμη, πὼς τὸ χῶμα πού ἔκανε πὼς ἐζύμωνε καὶ τῶπλαθε σὲ μικρὰ ψωμάκια, εἶχανε γίνει ὄλα τους ἀφρᾶτα Χριστόψωμα, κι' ἐξέσπασε στὰ κλάμματα.

— Πὼς ἐγινήκανε, μαννούλα;

— Νά! παιδάκι μου. Ὁ καλὸς Θεοῦλης, πού ἀγαπᾷ πολὺ τοὺς φτωχοὺς καὶ πού εἶδε τὸν πόνο της καὶ τὸ σπαραγμὸ της, ἔστειλε, τὴν ὥρα πού αὐτὴ ἔκοιμότανε, ἕναν Ἄγγελό του καὶ τῶκανε τὸ θαῦμα αὐτό!

Κι' ἔτσι τὰ καυμένα τὰ ὄρφανούλια, σὰν ἐξυπνήσανε εἶχανε χαρὲς καὶ πανηγύρι κι' ἐπεράσανε χαρούμενα Χριστούγεννα. Καὶ ἡ μαννούλα τους, πνιγμένη στὰ δάκρυα καὶ μ' ἀναφυλλητά, τὰ καταφιλοῦσε. Καὶ τὰ πῆρε καὶ γονατίσανε, ὄλοι μαζί, ἐμπρὸς τὸ εἰκονοστάσι τοῦ σπιτιοῦ της, κι' ἔδοξάσανε τὸ Θεό, πού δὲν ἀφήνει κανέναν ἀπροστάτευτο.

ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ

ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΙ — ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΙ

ἤτοι :

Νεκρώσιμοι Ἀκολουθιαὶ καὶ Συγχωρητικαὶ Εὐχαὶ ἐπὶ κεκοιμημένων λαϊκῶν, Ἱερέων καὶ Νηπίων (καὶ τῶ Πάσχῃ). Νεκρώσιμον Τρισάγιον ἢ «Παραστάσιμον». Ἐπὶ μνημοσύνῳ.

Ἐγκόλπιον βοήθημα διὰ Κληρικοὺς καὶ Ἱεροφάλτας, μετ' ἐρυθρῶν καὶ μαύρων γραμμάτων. Σελίδες 64.

ΕΚΔΟΣΙΣ : Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΑΝΑΤΟΛΗ ΕΞ ΥΨΟΥΣ

Λίγοι άνθρωποι νοιώθουνε ἀληθινὰ τί εἶναι ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Τὸ νὰ γεννηθῆ ὁ Χριστὸς σὰν ἄνθρωπος, εἶναι, ὅπως γράφει ἓνας ἅγιος, πιδὸ μεγάλο καὶ πιδὸ φοβερὸ θαῦμα ἀπὸ τῆ δημιουργία τοῦ κόσμου. Μῆτε οἱ ἄγγελοι τὸ γνωρίζανε πὼς θὰ κατέβῃ στὴ γῆ ὁ Θεὸς νὰ γίνῃ ἄνθρωπος. Γι' αὐτὸ λέγει κι' ὁ ὕμνωδός: «Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον καὶ ἀγγέλοις ἄγνωστον μυστήριον διὰ σοῦ, Θεοτόκε, τοῖς ἐπὶ γῆς πεφανέρωται: Θεὸς ἐν ἀσυγχύτῳ ἐνώσει σαρκούμενος καὶ σταυρὸν ἐκουσίως ὑπὲρ ἡμῶν καταδεξάμενος δι' οὗ ἀναστήσας τὴν πρωτόπλαστον, ἔσωσεν ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν». Ἀλλά, ὅπως εἶπα, πολλοὶ λίγοι ἄνθρωποι πιστεύουνε ἀληθινὰ πὼς σὰν σήμερα ἐγίνε ἓνα τέτοιο τρομαχτικὸ πρᾶγμα. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν τρέμουνε σὰν ἀκούνε τὸ Εὐαγγέλιον ποῦ τὸ ιστορίζει μὲ λίγα ἀπλᾶ λόγια.

Ὁ ἱερὸς Ματθαῖος γράφει: «Τοῦ Χριστοῦ λοιπὸν ἡ γέννηση νὰ πὼς γίνηκε. Σὰν ἀρραβωνιάσθηκε ἡ μητέρα του Μαρία μὲ τὸν Ἰωσήφ, πρὶν νὰ συνευρεθοῦνε, βρέθηκε βαρεμένη ἀπὸ τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα. Κι' ὁ Ἰωσήφ ὁ ἄνδρας της, ἐπειδὴ ἦτανε δίκαιος καὶ δὲν ἤθελε νὰ τῆ ντροπιάσῃ, θέλησε νὰ φύγῃ κρυφὰ καὶ νὰ τὴν ἀφήσῃ. Κι' ἐκεῖ ποῦ τὰ συλλογιζότανε αὐτά, φάνηκε στὸνειρό του ἄγγελος Κυρίου λέγοντάς του: «Ἰωσήφ υἱὲ τοῦ Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς νὰ πάρῃς τὴ Μαριάμ τὴ γυναῖκά σου· γιατί αὐτὸ ποῦ γεννήθηκε μέσα της εἶναι ἀπὸ τ' ἅγιο Πνεῦμα. Καὶ θὰ γεννήσῃ γυιὸ καὶ θὰ τοῦ δώσῃ τὸνομα Ἰησοῦς, γιατί αὐτὸς θὰ σώσῃ τὸν λαόν του ἀπὸ τίς ἁμαρτίες του. Κι' αὐτὰ ὅλα γινήκανε γιὰ νὰ γίνῃ ἐκεῖνο ποῦ εἶπε ὁ Κύριος μὲ τὸ στόμα τοῦ Προφήτη, ποῦ λέγει· Νά, ἡ Παρθένος θὰ μείνῃ βαρεμένη καὶ θὰ γεννήσῃ γυιό, καὶ θὰ ποῦνε τὸνομά του Ἐμμανουήλ, ποῦ θὰ πῆ ἔξηγημένο: «μαζί μας εἶναι ὁ Θεός». Καὶ σὰν σηκώθηκε ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τὸν ὕπνο, ἔκανε κατὰ πὼς τὸν πρόσταξε ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ πῆρε τὴ γυναῖκά του καὶ δὲν τὴν ἤξερε ὡς ποῦ γέννησε τὸν γυιὸ της τὸν πρωτότοκο καὶ τοῦδωσε τὸνομα Ἰησοῦς». Ὑστερα γράφει ὁ Ματθαῖος γιὰ τοὺς μάγους πὼς κινήσανε ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ καὶ φτάξανε στὰ Ἱεροσόλυμα ρωτώντας σὲ ποῖο μέρος εἶναι ὁ Βασιλιάς τῶν Ἰουδαίων ποῦ γεννήθηκε, γιατί, λέγανε, εἶδαμε τὸ ἄστρο του στὴν ἀνατολὴ κ' ἤρθαμε νὰ τὸν προσκυνήσουμε. Πρὶν χίλια χρόνια καὶ παραπάνω ἦτανε ἓνας μάγος ποῦ τὸν λέγανε Βαλαάμ, κι' αὐτός, ἐπειδὴς ἄφησε τὴ μαγεία καὶ λάτρεψε τὸν ἀληθινὸ Θεό, προσήτεψε πὼς θὰ γεννηθῆ κάποια μέρα ὁ Χριστὸς σὰν ἄνθρωπος καὶ πὼς θὰ τὸ καταλάβουνε ἀπὸ ἓνα ἄστρο ποῦ θὰ πρωτο-

φανεῖ στὸν οὐρανὸ κατὰ τὴν ἀνατολή. Αὐτὴ τὴν προφητεία τὴν κρατήσανε οἱ Χαλδαῖοι μάγοι καὶ τὴ μεταδίνανε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον ἀπὸ στόμα σὲ στόμα χίλια χρόνια ὡς που εἶδανε τὸ παράξενο ἄστρο ὅπου φάνηκε στὴν ἀνατολή κείνη τὴ νύχτα, (ἐπειδὴς ἦτανε κι' ἀστρολόγοι καὶ σπουδάζανε ταχτικά τὸν οὐρανὸ), καὶ τρέξανε νὰ βροῦνε τὸν Χριστὸ πού τοὺς ἔδειχνε.

Τὸν καιρὸ ἐκεῖνον βασίλευε στὴν Ἰουδαία ὁ Ἑρώδης, καὶ σὰν ἔμαθε πὼς οἱ μάγοι γυρεύανε τὸν Χριστὸ γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσουνε σὰν βασιλέα, μάζεψε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς γραμματεῖς πού ζέρανε καὶ ξηγούσανε τίς προφητεῖες, καὶ τοὺς ρωτοῦσε σὲ ποῖο μέρος γενήθηκε ὁ Χριστός. Καὶ αὐτοὶ τοῦ εἶπανε: στὴ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· γιατί ἔτσι εἶναι γραμμένο πὼς εἶπε ὁ Προφήτης: «Κ' ἐσὺ Βηθλεὲμ γῆ τοῦ Ἰούδα, δὲν εἶσαι καθόλου μικρὴ ἀνάμεσα στὰ χωριά τῆς Ἰουδαίας· γιατί ἀπὸ ἐσένα θὰ βγῆ ἄρχοντας πού θὰ κυβερνήσῃ τὸν λαό μου τὸν Ἰσραήλ». Ὁ Ἑρώδης φώναξε κρυφὰ τοὺς μάγους κ' ἔμαθε ἀπ' αὐτοὺς πότε φάνηκε τ' ἄστρο, καὶ τοὺς εἶπε σὰν πᾶνε στὴ Βηθλεὲμ καὶ βροῦνε τὸ παιδί νὰ τὸν εἰδοποιήσουνε γιὰ νὰ πάγῃ κι' αὐτὸς νὰ τὸ προσκυνήσῃ, ἔχοντας κατὰ νοῦ νὰ τὸ σκοτώσῃ γιὰ νὰ μὴν τοῦ πάρῃ τὴ βασιλεία. Κι' οἱ μάγοι τραβήξανε τὸν δρόμο τους, καὶ τᾶστρο πού εἶχανε δεῖ στὴν ἀνατολή πήγαινε μπροστά τους, ὡς που στάθηκε ἀπάνω ἀπὸ τὸ μέρος πού βρισκότανε τὸ παιδί. Τότε μὲ χαρὰ μεγάλη μπήκανε στὴ στάνη κ' εἶδανε τὸ μωρὸ μὲ τὴ μητέρα του τὴ Μαρία, καὶ τὸ προσκυνήσανε καὶ τοῦ προσφέρανε γιὰ δῶρα τρία πράγματα, χρυσάφι, λιβάνι καὶ μυρουδικὸ τὸ λεγόμενο σμύρνα. Καὶ πέσανε νὰ κοιμηθοῦνε, ἔχοντας στὸ νοῦ τους νὰ περάσουνε τὴν ἄλλη μέρα ἀπὸ τὸν Ἑρώδη γιὰ νὰ τοῦ ποῦνε σὲ ποῖο μέρος ἦτανε τὸ παιδί. Μὰ εἶδανε κάποιον στῆναι τοὺς καὶ τοὺς εἶπε νὰ μὴν πᾶνε στὸν Ἑρώδη, καὶ τραβήξανε ἀπ' ἄλλον δρόμο γιὰ τὴ χώρα τους.

Τί θαυμαστὰ καὶ ὠραῖα πράγματα, ἀδελφοί μου Χριστιανοί εἶναι τοῦτα! Νὰ γεννηθῆ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν Παναγία μέσα σὲ μιὰ στάνη, ἀνάμεσα στὰ πρόβατα ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, κ' ἓνα ἄστρο πρωτοφανέρωτο νὰ βγῆ στὸν οὐρανὸ ἀπὸ τὴν ἀνατολή γιὰ νὰ τὸ δοῦνε οἱ μάγοι πού τὸ περιμένανε χίλια χρόνια καὶ νὰ πᾶνε νὰ προσκυνήσουνε τὸν βασιλέα τοῦ κόσμου! Τί ἄστρο νὰ ἦτανε αὐτὸ πού φάνηκε στὸν κρυσταλλιασμένον χειμωνιάτικον οὐρανὸ! Σημεῖο χαροποιό, πὼς ὁ Θεὸς λυπήθηκε τὸν ἁμαρτωλὸ τὸν κόσμον καὶ κατέβηκε «ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον» κατὰ τὴν προφητεῖαν τοῦ Γεδεών, ἤγουν σὰν τὴ δροσοῦλα πού κατεβαίνει ἀπάνω στὸ ποκάρι¹. "Ἐτσι κι' ὁ Χριστὸς μας κατέβηκε σὰν δροσοῦλα ἀπάνω-στὸ

(1) ὁ κόμπος τοῦ λουλουδιοῦ πού δὲν θνοῖξε ἀκόμα.

λίβρα² τῆς ἀμαρτωλῆς τῆς γῆς, πού τὴν γεμίζανε μὲ αἷματα οἱ ἄνθρωποι, μὲ τοὺς πολέμους πού κάνανε μεταξύ τους, μὰ τὰ φριχτὰ θεάματα πού βλέπανε ρίχνοντας τ' ἀδέρφια τους στὰ θεριά γιὰ νὰ τὰ ξεσκίσουνε κι' αὐτοὶ νὰ γλεντήσουνε, μὲ τὶς κλεψιές, τὶς ἀπάτες, τὶς σαρκικὲς ἀσωτείες, τὶς αἰμομιξίες καὶ τὶς ἄλλες σατανικὲς-κακιές. Ἀπάνω λοιπὸν σ' αὐτὴ τὴν καταραμένην κι' ἄσπλαχνη οἰκουμένην κατέβηκε ὁ Χριστὸς σὰν τὴ δροσιά, ὁ πολυεὐσπλαχνος, ὁ ταπεινός, ἐκεῖνος πού ἀγαπᾷ τὸν ἀνάξιον τὸν ἄνθρωπον. Κι' ὅπως ἀνάμεσα στοὺς ἀμέτρητους ἀνθρώπους πού βρισκόντανε ἀπάνω στὴ γῆ, κι' ἀνάμεσα στὰ παιδιὰ πού γεννηθήκανε κείνη τὴ νύχτα, ὅπως λέγω κανένας δὲν τὸν ξεχώριζε ἀνάμεσα στ' ἀμέτρητον πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι καὶ κεῖνο τὸ ἀγιασμένο τ' ἄστρο δὲ ξεχώριζε ἀνάμεσα στὶς μυριάδες τ' ἄστρα. Μονάχα οἱ μάγοι οἱ Χαλδαῖοι, οἱ μαθητὰδες τοῦ Βαλαάμ, παραφυλάγανε γενεὲς γενεῶν νὰ τὸ δοῦνε, κι' ἀξιώθηκαν καὶ τόδανε, μονάχοι αὐτοὶ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τί θαυμαστὴ ἦτανε ἐκεῖνη ἡ νύχτα μὲ τὸ χρυσὸ καντήλι πού ἔφεγγε ψηλά κατὰ τὴν ἀνατολὴ μέσα στὴν ἐκκλησίαν τοῦρανοῦ! Καὶ τί ἔμορφα εἶναι τὰ λόγια πού εἶπε ὁ προφήτης Ζαχαρίας τὴ μέρα πού βλόγησε τὸ γιὸν του τὸν Ἰωάννη τὸν Πρόδρομον, προφητεύοντας τὸ μέγα τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ:

«διὰ σπλάγγνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόσας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης».

«Ἀνατολὴ ἐξ ὕψους». «Ὡ λόγια ἐξαίσια! Ὡ εὐωδία Ἁγίου Πνεύματος! «Ἀνατολὴ ἐξ ὕψους!» Ἀληθινά, ἐκεῖνο τὸ βασιλικὸ ἄστρο ἐβγήκε μὲν ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ ὅπως ὁ ἥλιος, μὰ δὲν βγήκε ἀπὸ χαμηλά, ἀπὸ τὰ βουνά, μὰ ἀπὸ ψηλά, «ἐξ ὕψους». Ὁ νοητὸς Ἥλιος δὲν βγήκε ἀπὸ τὰ χαμηλά γιὰ νὰ ἀνέβῃ στὰ ψηλά, ὅπως ὁ φυσικὸς ἥλιος, ἀλλὰ κατέβηκε ἀπὸ τὸν αἰώνιον θρόνον του πού τὸν δορυφοροῦνε Ἐξουσίαι, Θρόνοι, Ἀρχαί, Κυριότητες. Ἀρχάγγελοι, Ἄγγελοι, γιὰ νὰ πάρῃ κορμὶ ἀνθρώπινο «μορφὴν δούλου λαβῶν, ἐν ὁμοίματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὐθεῖς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπῆκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ» (Φιλιππησ. Β'. 7).

Θέλω νὰ βάλω τέλος σὲ τοῦτα τὰ λίγα πού ἔγραψα γιὰ τὴν ἀγία Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὄχι μὲ δικὰ μου λόγια ἀλλὰ μὲ κάποια λόγια πνευματικὰ τοῦ ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου πού τὰ λέγει στὸν

(2) Λίβρας εἶναι ἡ χέρσα καὶ κατάξερη γῆς,

λόγο του για τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης, ἐπειδὴ μιλῶντας για τὴν ταπεινοφροσύνην γράφει για τὴν ἀνείπωτη συγκατάβαση τοῦ Χριστοῦ πού ἤρθε στὸν κόσμον καὶ γεννήθηκε ἄνθρωπος σὰν κ' ἐμᾶς.

«Θέλω ν' ἀνοίξω τὸ στόμα μου ἀδελφοί, για νὰ μιλήσω για τὴν ὑψηλὴ ὑπόθεση τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ νοιώθω τὴν ψυχὴ μου πῶς γεμίζει ἀπὸ φόβο, σὰν κάποιος πού θέλει νὰ μιλήσῃ για τὸν Θεὸν γιατί ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι στολὴ τῆς Θεότητος. Ἐπειδὴς ὁ λόγος ἐγινε ἄνθρωπος, αὐτὴ ντύθηκε καὶ μίλησε σὲ μᾶς μέσα ἀπὸ σῶμα σὰν τὸ δικό μας. Κι' ὅποιος τὴ ντύθηκε, ἀληθινὰ ἐγινε ὅμοιος μὲ Κεῖνον πού κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὕψος του καὶ σκέπασε τὴ δόξα του μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη, για νὰ μὴ κατακαῖ ἡ κτίσις στὴ θωριά του. Ἐπειδὴς ἡ κτίσις δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὸν κοιτάξῃ, ἂν δὲν ἐπαιρνε κάποιον μέρος ἀπ' αὐτὴ, κ' ἔτσι ἤρθε σὲ συνάφεια μαζί της. Κι' οὔτε θὰ μπορούσε νὰ ἀκούσῃ τὰ λόγια του πρόσωπο μὲ πρόσωπο. Γιατὶ μήτε οἱ Ἰσραηλίτες δὲν μπορέσανε ν' ἀκούσουνε τὴ φωνὴ του τότε πού τοὺς μίλησε ἀπὸ τὴ νεφέλη, κ' εἶπανε στὸν Μωϋσῆ: «Ἄς μιλήσῃ ὁ Θεὸς μαζί σου, κ' ἐσὺ μετάδωσε σὲ μᾶς τὰ λόγια του, κι' ἄς μὴ μιλήσῃ ὁ Θεὸς μαζί μας, για νὰ μὴ πεθάνουμε». Λοιπὸν πῶς μπορούσε ἡ κτίσις νὰ βαστάξῃ τὴ θωριά του, ἀφοῦ τόσο φοβερὸ εἶναι νὰ δῆ κανένας τὸν Θεό, πού ὁ Μωϋσῆς εἶπε: «Φοβᾶμαι καὶ τρέμω». Γιατὶ σὰν φάνηκε ἀπάνω στὸ ὄρος Σινᾶ ἡ θεϊκὴ δόξα, τὸ βουνὸ κάπνιζε κ' ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο του. Καὶ τὰ θηρία πού σιμώνανε στὰ ριζιμιὰ του ψοφούσανε. Καὶ τώρα πού χύθηκε ἡ χάρις του στὸν κόσμον μὲ τὴν παρουσία του¹, δὲν κατέβηκε στὴ γῆ μὲ σεισμό, μήτε μὲ φωτιά, μήτε μὲ φωνὴ φοβερὴ καὶ βροντερή, ἀλλὰ κατέβηκε σὰν τὴ δροσιὰ ἀπάνω στὸ ποκάρι καὶ σὰν τὴ σταλαγματιὰ πού σταρίζει στὴ γῆ ἀπαλά. Καὶ γίνηκε ἄνθρωπος σὰν νὰ σκέπασε τὴ μεγαλωσύνη του μὲ τὸ σκέπασμα τῆς σάρκας, κ' ἤρθε σὲ συνάφεια μαζί μας μὲ ἐκεῖνον πού ἐπῆρε ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Παναγίας καὶ Θεοτόκου Μαρίας. Για νὰ μὴ φοβηθοῦμε ἀπὸ τὴ θωριά του, ἀφοῦ θὰ τὸν βλέπαμε σὰν ἕναν ἀπὸ τὸ δικό μας γένος². Γι' αὐτό, ὅποιος ντυθεῖ μὲ τὴ στολὴ πού φάνηκε στὸν κόσμον Ἐκεῖνος³, τὸν ἴδιο τὸν Χριστὸ ντύθηκε.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

(1) Δηλ. πού γεννήθηκε σὰν ἄνθρωπος.

(2) Σὰν ἄνθρωπο.

(3) Δηλ. μὲ τὴν ταπεινότητα.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΨΥΧΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Υπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

«Οὐδὲν κρυπτόν, ὃ οὐ φανερόν γενήσεται».

Ἐκεῖνο πού ὁ Μωϋσῆς τὸ νόμιζε κρυφὸ καὶ ἀγνοούμενο, ἀντιλήφθηκε πῶς τὸ ἤξερε ὁ καθέννας. Χθές, τῇ στιγμῇ πού ἐσκότωσε τὸν Αἰγύπτιον ἐκεῖνο, πού ἔδερνε τὸν Ἑβραῖο, ἐγύρισε τὸ βλέμμα του γύρω τριγύρω. Κι' ἐπειδὴ δὲν εἶδε κανένα πού νὰ ἐπρόσεξεν, ἐνόμισε πῶς πραγματικὰ δὲν τὸν ἀντιλήφθηκε κανένας, ὅταν ἔκανε τὸ φόνο, καὶ γι' αὐτὸ κι' ἔκρυψε τὸ πτώμα του κάτω ἀπὸ τὴν ἄμμο· «Περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, ὡς οὐχ ὄρα οὐδένα, πατάξας τὸν Αἰγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμω»· ἀφοῦ ἐκύτταξε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ δὲν εἶδε κανένα, ἐκτύπησε τότε τὸν Αἰγύπτιο καὶ τὸν ἔκρυψε στὴν ἄμμο. (Ἐξοδ. β', 12).

Ἐστοχάσθηκε, πῶς ἡ ἄμμος, μαζὶ μὲ τὸ πτώμα τοῦ νεκροῦ, ἔκρυψε καὶ τὸν φονηά· σὲ λίγο ὅμως ἄκουσε κι' ἐβεβαιώθηκε, πῶς τὸ φονικὸ πού ἔκανε ἔγινε φανερό καὶ σ' ἄλλους· «Μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθές τὸν Αἰγύπτιον;» Μήπως θέλεις νὰ μὲ ξεκάμης κι' ἐμένα, ὅπως τῶκανες χθές γιὰ τὸν Αἰγύπτιο; (Ἐξοδ. β', 14). Ὅταν λοιπὸν εἶδε πῶς ἐκοινολογήθηκε τὸ πρᾶγμα, ἐφοβήθηκε καὶ εἶπε, παραξενευόμενος γι' αὐτό· «Εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε τοῦτο»· ἐγίνηκε λοιπὸν αὐτὸ τόσο φανερό; (Ἐξοδ. β. 14). Συχνότατα γίνεται αὐτό. Καὶ κάτι πού ἐμεῖς τὸ νομίζομε κρυφὸ καὶ πῶς διαφεύγει τοὺς ἄλλους καὶ μένει ἔτσι μυστικὸ καὶ ἀπόρρητο, αὐτὸ τᾶχουνε στὰ χεῖλη τους πολλοὶ καὶ συζητεῖται παντοῦ, καὶ τὸ κουβεντιάζουνε

φανερὰ στὶς πλατεῖες, καὶ τῶχουνε στ' αὐτιά τους
σὰν καμπάνα πού κτυπᾷ, ὅλοι.

Εἶναι ὑπὲρ τοῦ Μωϋσῆ, ὅτι τὸν φόνο πού ἔκανε,
δὲν τὸν ἔκανε ἀπὸ παράλογη ὀργή καὶ ἀπὸ θυμό· δὲν
ὠδηγήθηκε πρὸς τὸ κακὸν αὐτὸ ἀπὸ ἀσυλλόγιστην ἐχθρο-
πάθεια, ἀλλὰ ἔγινε ἀπὸ ἔνθεον ζῆλο γιὰ τὴν εὐσέβεια,
καὶ μὲ τὴ συγκατάθεση καὶ μὲ τὸ θέλημα, ὅπως δὴποτε,
τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὸ ἀποφαίνονται οἱ Πατέρες καὶ οἱ
διάφοροι ἐξηγητές. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Μωϋσῆς δὲν εἶχε
καμμιά ἀλλή τότε στενοχώρια, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σκέψη
πῶς ἔγινε ἡ πράξι του γνωστὴ στοὺς ἀνθρώπους·
«Εἰ οὕτω ἐμφανὲς γέγονε τοῦτο».

Ὁ κάθε ὅμως ἀμαρτωλός, ὅταν πέφτη στὴν ἀμαρ-
τία καὶ προβαίνει στὴν ἀπρεπη καὶ παράνομη ἐνέργειά
του, ἂν μπορέσῃ νὰ κρυφθῆ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μπορεῖ
νὰ ἐλπίσῃ πῶς θὰ ξεφύγῃ καὶ ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ;
Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον! Ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ἐγένηκε τὸ
πρᾶγμα φανερό κι' ἐκινδύνευε γιὰ τὸ φόνο πού εἶχε
κάμει, κατῶρθωσε ν' ἀποφύγῃ τὴν ὀργή τοῦ Φαραῶ,
φεύγοντας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο πρὸς τὴ χώρα τῆς Μαδιάμ.
Ἐκεῖνος ὅμως πού θὰ πέσῃ στὴν ὀργή τοῦ οὐράνιου
Παμβασιλέα, πού καὶ πῶς θὰ μπορέσῃ νὰ ξεφύγῃ;
«Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου; καὶ ἀπὸ τοῦ
προσώπου σου ποῦ φύγω»; Ποῦ θὰ πάω γιὰ νὰ κρυ-
φθῶ ἀπὸ τὴν ἀόρατη παντοῦ παρουσία σου καὶ πῶς
θὰ ξεφύγω ἀπὸ τὴν ὄψη σου;

Ὁ Μωϋσῆς στάθηκε πάντα προστάτης τῶν ἀδικουμένων.

Γενικῶς ὁ Μωϋσῆς, δὲν τὸ ὑπέφερε καθόλου νὰ
βλέπῃ νὰ γίνωνται ἀδικίες, κι' ἐστάθηκε πάντα του
πρόθυμος ὑπερασπιστής καὶ θερμὸς προστάτης κάθε
ἀδικουμένου. Ὅταν ἔμενε στὴν Αἴγυπτο, εἶδε πῶς ὁ
Αἰγύπτιος ἐξυλοκοποῦσε ἄδικα τὸν Ἑβραῖο, καὶ κινη-
μένος ἀπὸ ζῆλον, ἐσκότωσε αὐτὸν πὸν τὸν ἔδερνε.
Ἵστερα ἀπὸ λίγο πάλιν, εἶδε δυὸ Ἑβραίους νὰ διαπλη-

κτιζονται· κι' ὠργίσθηκε, καὶ ἐπέπληξε αὐτὸν ποῦ ἀδικοῦσε. Καὶ γιὰ τὸ ζῆλόν του αὐτὸν τὸν κατεδίωξεν ὁ Φαραώ· κι' ἐδραπέτευσε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, κι' ἐξενιτεύθηκε στὴ γῆ τῆς Μαδιάμ, ἐξόριστος καὶ μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του.

Μὰ κι' ἐκεῖ ὅταν ἔφθασε, δὲν ἄλλαξε τὸν χαρακτήρ-
ρά του καὶ τὸ ἦθος του, ἀλλὰ ξανάκαμε τὸ ἴδιο περίπου
πρᾶγμα. Καὶ ἀφορμὴ τοῦ ἐδόθηκε ἀπὸ τὸ ἐξῆς. Οἱ κό-
ρες τοῦ Ἰσθόρ, ποῦ ἦτανε ἱερέας στὴ Μαδιάμ, ἐτραβού-
σανε μὲ δυσκολία πολλὴ νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι, γιὰ νὰ
ποτίσουνε τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα τους, ποῦ αὐτὲς
τὰ ἔβοσκαν. Κάποιοι λοιπὸν βοσκοὶ ποῦ ἦλθανε ἀπὸ τὰ
περίχωρα, βρίσκοντας ἔτοιμο τὸ νερὸ ποῦ εἶχανε
τραβῆξει, μὲ τόσο κόπο, ἀπὸ τὸ πηγάδι τὰ κορίτσια,
ἤθελαν οἱ ἀδιάκριτοι νὰ τὰ ἀπομακρύνουν καὶ νὰ ποτί-
σουνε πρῶτοι αὐτοὶ τὰ ποίμνιά τους. Εὐρέθηκεν ὅμως
νᾶναι παρῶν ἐκεῖ τότε ὁ Μωϋσῆς· καὶ ἀγκαλὰ καὶ ἦτανε
ξένος, δὲν τὴ βίασταξε τὴν ἀδικίαν αὐτὴν, οὔτε κι'
ἐστάθηκε ἀδιάφορος θεατῆς· «Ἀναστάς δὲ Μωϋσῆς ἐρρύ-
σατο αὐτάς, καὶ ἤντησε αὐταῖς, καὶ ἐπότισε τὰ πρό-
βατα αὐτῶν». Σηκώθηκε λοιπὸν ὁ Μωϋσῆς καὶ τὶς ἐγλύ-
τωσεν ἀπὸ τὰ χέρια τους, κι' ἐτράβηξε γι' αὐτὲς νερὸ
καὶ τοὺς ἐπότισε τὰ πρόβατά τους. (Ἐξοδ. β' 17).
Παντοῦ καὶ σὲ κάθε περίστασις γίνεται ὁ Μωϋσῆς ὁ
αὐτοπροαίρετος βοηθός, ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν κατα-
πιεζομένων, καὶ ὁ πρόθυμος βοηθός καὶ ἀντιλήπτορας
κάθε ἀδικουμένου. Φαίνεται, σὰν νὰ τὸν προεγύμναζε,
μὲ τὰ μικρὰ αὐτὰ ἔργα ἢ θεία πρόνοια, γιὰ τὰ ἄλλα
τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ καὶ ἐξαίσια, ποῦ ἐπρόκειτο
νὰ πραγματοποιήσῃ κατόπιν. Καὶ πῶς μ' αὐτὰ
ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ὁ βοηθός, ὁ προστάτης καὶ ὁ ἐλευθε-
ρωτῆς τοῦ γένους του ἀπὸ τὴν Αἴγυπτιακὴ τυραννία.

Ὁ Μωϋσῆς πάντα μεγαλόψυχος καὶ ἀνδρεῖος.

Ἐφάνηκανε ἀδιάκριτοι καὶ ἄδικοι καὶ πολὺ ἄνανδροι καὶ ἀναιδεῖς οἱ βοσκοὶ ἐκεῖνοι τῆς Μαδιάμ, πού ἐνῶ ἤλθαν αὐτοὶ κατόπιν, ἔδιωξαν τὶς ἐφτά κόρες τοῦ ἱερέα Ἴσθὼρ καὶ τὶς ἐμπόδιζαν νὰ ποτίσουν τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα των μὲ τὸ νερὸ ἐκεῖνο, πού εἶχανε προηγουμένως τραβήξει αὐτὲς ἀπὸ τὸ πηγάδι. (Ἐξοδ. β' 16, 17.

Ἐφάνηκανε ἀδιάκριτοι, γιατί ἐνῶ ἤλθαν αὐτοὶ δεύτεροι, ἤθελαν νὰ ποτίσουν πρῶτοι. Ἐφάνηκανε ἄδικοι, γιατί ἐκεῖνες εἶχανε κοπιάσει ἀνασέρνοντας τὸ νερὸ καὶ γεμίζοντας τὶς δεξαμενές· ἐκεῖνοι δὲ τοὺς ἔκλεβαν τὸν κόπο τους καὶ ἐζητούσανε νὰ ὠφεληθοῦνε ἀπὸ τὸν ξένο μόχθο. Ἐφάνηκανε ἀναιδεῖς, γιατί σὰν ἄνδρες πού ἦσαν, δὲν ἐντραπήκανε νὰ τὰ βάλουνε μὲ ἀνυπεράσπιστες κόρες. Ἐφάνηκανε τελευταίως ἄνανδροι, γιατί ἐνῶ ἔκαναν τὸν γενναῖο καὶ τὸν ἀνδρεῖο στὶς γυναῖκες, δὲν ἐτολμήσανε ν' ἀντισταθοῦνε οὔτε μ' ἓνα λόγο στὸ Μωϋσῆ, πού ἦτανε ξενοχωρίτης καὶ ἄγνωστός τους, καὶ σὰν εὐρέθηκεν ἐκεῖ, ἀνέλαβε τὴν προστασία καὶ τὴν ὑπεράσπισι τῶν κοριτσιῶν, πού ἔβλεπε νὰ τ' ἀδικοῦνε.

Πραγματικὰ ἔτσι εἶναι. Τὰ ἐλαττώματα αὐτά, συνάπτονται μέσα στὶς ψυχές, σὰν νὰ εἶναι δεμένα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο. Ἡ ἀδιακρισία σέρνει μαζί της τὴν ἀδικία· ἡ ἀδικία τὴν ἀναιδεια· καὶ ἡ ἀναιδεια τὴν ἀνανδρία καὶ τὴν ἀχρειότητα. Ἐκεῖνος πού εἶναι ἀληθινὰ ἀνδρεῖος, ποτέ του δὲν εἶναι οὔτε ἀναιδής, οὔτε ἄδικος, οὔτε ἀδιάκριτος.

Παρατηρήσετε, πὼς ὁ Μωϋσῆς πού ἦτανε σεμνός, διακριτικὸς καὶ δίκαιος, ἐφάνηκε στὴν περίστασιν αὐτὴν γενναῖος καὶ μεγαλόψυχος! Τὰ ἑπτὰ κορίτσια τοῦ Ἴσθὼρ δὲν ἦτανε βέβαια σὲ θέση ν' ἀντιταχθοῦνε στοὺς βίαιους καὶ ἄδικους βοσκούς. Ἀλλὰ ὁ Μωϋσῆς τὸ ἠμπόρεσε πρὸς χάριν τους, καὶ ἀψηφώντας τους ἐφάνηκε

Χριστός γεννᾶται δοξάσατε...

ΜΙΑ ΤΡΑΓΙΚΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ Σ' ΕΝΑ ΣΥΝΟΙΚΙΑΚΟ ΥΠΟΓΕΙΑΚΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΟΥ ΞΥΠΝΗΣΕ ΤΗΝ ΧΑΡΑ ΘΛΩΝ ΜΑΣ

Μιά ἀλησμόνητη ψυχική δοκιμασία

Ὁ τελευταῖος αὐτὸς μῆνας τοῦ χρόνου καὶ οἱ παραμονές τῶν Χριστουγέννων μᾶς φέρνουν στὴν μνήμη μας κάποια γεγονότα ποὺ ὅσο κι' ἂν θέλουμε νὰ τὰ λησμονήσουμε ὀλοτέλα ξυπνοῦν ὡς τόσο μόνα τους καὶ μᾶς καλοῦν νὰ τὰ ξαναζήσουμε ἔστω καὶ κατὰ τρόπο φευγαλέο. Δεκέμβριος τοῦ 1944. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν εἶχε συνέλθῃ ἀκόμη ἀπὸ τὴν φρικτὴ πολεμικὴ περιπέτεια καὶ τὴν φρικτώτερη ἀκόμη κατοχὴ. Ἡ φυλὴ μόλις καὶ κατάρθωσε νὰ ἐπιβιώσῃ καὶ τοῦτο χάρις στὴν μεγάλη πίστι τῆς πρὸς τὴν παράδοσι τὴν ἔθνικὴ καὶ τὴν παράδοσί τῆς τὴν ἑλληνοχριστιανικὴ. Ἐδεινοπάθησε ἡ φυλὴ κατὰ τὰ σκληρὰ χρόνια τῆς πολεμικῆς θυέλλης καὶ τῆς κατοχῆς. Ἐχτύπησε πόρτες ἑλληνικῶν σπιτιῶν ὁ ἄσπλαγχος θάνατος καὶ ἡ πείνα ἀπλώσε τὴν συμφορὰ τῆς καὶ τὴν ἀπειλὴ τοῦ ξερριζώματος τῆς νέας παιδικῆς γενεᾶς. Ὡς τόσο ποτὲ δὲν ἐγκατέλειπε τὴν φυλὴν μᾶς ἡ πίστις στὴν ἐπιβίωσί τῆς καὶ τὴν θριαμβευτικὴ τῆς δικαίωσι. Σὲ κάθε ἑλληνικὸ σπίτι ἀναμμένο ἄσβεστα τὸ καντήλι στὸ εἰκονοστάσι. Ἡ τρεμάμενη φλόγα τοῦ ἐφούντωνε σὲ κάθε ἑλληνικὴ καρδιά καὶ ἀναβε τὸ φῶς τῆς ἡ ἀκλόνητη συμπαράστασις τῆς χριστιανικῆς ἰδέας καὶ τῆς πίστεως. Ἡ μεγάλη μητέρα, ἡ Ἁειπάρθενος

γενναῖος μὲν ἀντίπαλος καὶ διώκτης ἀνθρώπων, ποὺ ἦσαν ἄδικοι καὶ θρασεῖς καὶ χειρόδικοι ἀντιλήπτορας δὲ καὶ ὑπερασπιστὴς ἐκείνων.

Ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ ἀνδρία εἶναι ἀρετὲς ἐπίσημες καὶ πολὺ μεγάλες καὶ πραγματικὰ ἡρωϊκῆς, ὅταν αὐτὸς ποὺ τίς ἔχει, κἀνὴ τὴ χρῆση τους τὴν ὥρα ποὺ πρέπει, καὶ στὴν κατάλληλη περίστασι καὶ μὲ φρόνησι, εἴτε γιὰ ν' ἀπομακρύνῃ καὶ ν' ἀποσοβῆσῃ ἀποικιακὰ ἀδικία, εἴτε γιὰ νὰ συντρέξῃ καὶ γιὰ νὰ βοηθήσῃ ἀνθρώπους ποὺ ἀδικοῦνται.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

σύμμαχος μέχρι τελευταίας στιγμῆς καὶ στὶς σκληρότερες ὥρες τῆς δραματικῆς περιόδου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐως ὅτου κατησχυμένοι ἔφυγαν οἱ κατακτητές. Ἐχτύπησαν χαρμόσινα οἱ καμπάνες τῶν Ἐκκλησιῶν τὴν φθινοπωρινὴ ἐκείνη ἡμέρα τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ ἀνεπέμφθησαν πανηγυρικὰ οἱ εὐχαριστήριοι ὕμνοι καὶ αἱ δοξολογίαὶ πρὸς τὴν ὑπέρμαχον Θεοτόκον, τὴν σύμμαχον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Αὐτὴν τὴν χαρὰ πού ἐδοκίμασε ὁ λαὸς τῆς πρωτεύουσας ἰδιαίτερα καὶ πού τὴν ἐπανηγύρισε μὲ νικητηρίους αἶνους σὲ κάθε ἐκκλησία ἦλθε νὰ σκορπίσῃ κάποια κακὴ μοῖρα τὸ μαῦρο τῆς ἴσκιο. Σατανικὴ ἐπέμβασις ἐξαπέλυσε χέρια ἑλληνικὰ ἐναντίον τῶν ἑλλήνων ἀδελφῶν. Τὸ αἷμα, αἷμα ἀδελφικὸ τὴν φορὰ αὐτὴν, ἔρρευσε ἀφθονοκί ἕνας ἀδελφικὸς πόλεμος ἐξαπελύθη ἄγριος στοὺς δρόμους πλέον. Ἀλησμόνητη ἡ περίοδος ἐκείνη τοῦ Δεκεμβρίου. Ἐπέρασε στιγμὲς φρίκης ὁ λαὸς τῆς πρωτεύουσας καὶ ἀντιμετώπισε φοβερῶτερα γιὰ μιὰ ἄλλη φορὰ τὴν ἀπειλὴ τοῦ θανάτου. Ἐπαυσαν νὰ λειτουργοῦν οἱ περισσότερες ἐκκλησίες καὶ κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς καντήλας τοῦ εἰκονοστασίου τοῦ ὁ λαὸς μὲ πίστι πάντοτε πρὸς τὴν σωτηρία του ἐδέετο μὲ δάκρυα καὶ σπαραγμό. Κροτοῦσαν τὰ κανόνια καὶ ἡ παγερὴ πνοὴ τοῦ θανάτου ἀγκάλιαζε τὴν πρωτεύουσα. Ἐφευγαν ἀπὸ τὰ σπίτια τους οἱ πολιορκημένοι ἀθῶοι καὶ ζητοῦσαν καταφύγια σὲ ὑπόγεια καὶ σὲ ἄλλα ἀσφαλέστερα καταφύγια. Ἐτσι κάτω ἀπὸ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀπογνώσεως καὶ σπαραγμοῦ ἀνέμεναν οἱ πιστοὶ τὴν ἐπικειμένη ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων. Κάποιες μακρινὲς καμπανοκρουσίες ἔφθαναν σβυσμένες στὶς ἀποκλεισμένες συνοικίαι σὰν μηνύματα ἐλπίδος καὶ σὰν ἐνίσχυσι τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς πίστεως.

*

Σ' ἕνα ὑπογειακὸ καταφύγιο μᾶς βρῆκε μαζί μὲ ἄλλους πολιορκημένους μιᾶς πυκνοκατοικημένης συνοικίας ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Τὰ κανόνια τῶν ἀδελφοκτόνων ἐπαναστατῶν στημένα στὸ καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θαυματουργοῦ ἁγίου τῆς συνοικίας αὐτῆς καὶ μὲ δάκρυα οἱ πολιορκημένοι στὸ ὑπογειακὸ καταφύγιό τους ἀνέμεναν ν' ἀκούσουν τὸν χαρμόσυνο ἦχο τῆς καμπάνας πού θὰ ἐσήμαινε τὸν χριστουγεννιάτικο ὄρθρο. Τρεμάμενα φῶτα κάποιων κεριῶν ἐσκορπιζαν τὴν ὠχρὴ λάμψι τους στὸ παγερὸ σκοτάδι τοῦ ὑπογειακοῦ καταφυγίου. Καὶ οἱ φευγαλέες αὐτὲς λάμπεις ἐφώτιζαν καὶ τὶς μορφὲς τῶν ἀνθρώπων, λογιῶν λογιῶν ἀνθρώπων, πού ζοῦσαν τὴν ἀγωνία τῆς νύκτας ἐκείνης, μιᾶς ἀπὸ τὶς φοβερῶτερες τῆς ζωῆς των. Σεβάσιμες μερικὲς ἀπὸ τὶς μορφὲς αὐτῆς. Γέροι πού μαζί μὲ τὴν ἀγωνία ζοῦσαν καὶ κάποιες παλῆς ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς τους. Κάποια παλῆς χαρούμενα εὐτυχισμένα Χριστούγεννα περνοῦσαν ἀπὸ τὴν μνήμη τους. Τὰ χριστουγεννιάτικα

κάλαντα, ἡ γαλοπούλα, τὸ χριστόψωμο, ἡ χαρὰ τῶν μικρῶν παιδιῶν, οἱ προετοιμασίες γιὰ τὸ ἑορταστικὸ τραπέζι καὶ οἱ καμπάνες κατόπιν ποῦ καλοῦσαν τὴν νύχτα τοὺς πιστοὺς στὴν πανηγυρικὴ χριστουγεννιάτικη πορεία κάτω ἀπὸ τὸν ἀστέρα τῆς Ἀνατολῆς μαζί με τοὺς μάγους. Καὶ σᾶν νὰ μετέδιναν τὶς ἀναμνήσεις τοὺς αὐτῆς οἱ γερωντώτεροι ἀπὸ τοὺς πολιορκημένους τοῦ ὑπογείου τῆς συνοικίας, καὶ στοὺς ἄλλους τοὺς νεωτέρους. Μιὰ βαθεῖα σιγὴ ἀπλωμένη σὲ ἀτμόσφαιρα μυσταγωγικὴ. Γιὰ μιὰ στιγμή ἐτάραξε τὴν σιωπηλὴ ἀτμόσφαιρα ἡ σπαρακτικὴ φωνὴ ἑνὸς βρέφους. Καὶ μιὰ ἄλλη σπαρακτικὴ κι' αὐτὴ φωνὴ προσπάθησε νὰ πνίξει τὸ βρεφικὸ ξέσπασμα. Ἦταν ἡ φωνὴ τῆς νέας μητέρας του ποῦ ἔσφιγγε στοὺς κόλπους τῆς τὸ βρέφος τῆς θερμαίνοντας αὐτὸ με τὴν μητρικὴ τῆς θερμότητα καὶ προσπαθώντας νὰ τὸ κρατήσῃ στὴ ζωὴ με τὸ ὀλίγο μητρικὸ εὐλογημένο γάλα τῆς. Οἱ πολιορκημένοι τοῦ συνοικιακοῦ ὑπογείου ἐστράφηκαν ὅλοι πρὸς τὴν διεθῆνσι τῆς διπλῆς σπαρακτικῆς φωνῆς. Σᾶν νὰ ξύπνησε κάτι μέσα τους. Καὶ κάποια ἀόρατη δύναμις ὤθησε ὅλους αὐτοὺς νὰ ψάλουν με σιγανή, συρτὴ ἀλλὰ καὶ χαρούμενη φωνή·

Ἦ γέννησις Σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν
ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως.

Σᾶν νὰ ἐφωτίσθηκε ἀπὸ ἄπειρες φλόγες ἡ σκοτεινὴ ἀτμόσφαιρα καὶ ἐξεπήδησε ἡ πίστις τῶν πολιορκημένων με τὴν μεγαλυτέρα καὶ ζωηρώτερη ἔντασί τῆς. Τὸ βρέφος σταμάτησε τὸ σπαρακτικὸ κλάμμα του κι' ἀκούσθηκε ψιθυριστὰ ἡ γλυκεῖα φωνὴ τῆς νέας μητέρας ποῦ εὑρίσκε τὴν στιγμή ἐκείνη τὰ πιὸ τρυφερὰ λόγια γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν μητρικὴ θέρμη καὶ τὴν ζεστὴ καὶ εὐλογημένη τροφή τῶν κόλπων τῆς. Δὲν ἀκούσαμε τὰ λόγια αὐτὰ τῆς μητέρας. Τὰ μαντεύαμε ὡς τόσο καὶ τὰ αἰσθανόμασθε ν' ἀντηχοῦν βαθεῖα στὴν ψυχὴ μας σᾶν ἓνα γλυκύτατο χάδι. Στὰ μάτια μας ἐπέρασε τὸ ὄραμα ἑνὸς μικροῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ὑπογειακὸ καταφύγιο μας ἐπῆρε τὴν μορφὴ τοῦ ταπεινοῦ σπηλαίου τῆς Βηθλεέμ. Σᾶν ἀπὸ κάποια παράδοξη θεϊκὴ δύναμι συρτήκαμε γονατιστοὶ σχεδὸν γύρω ἀπὸ τὴν νέα μητέρα ποῦ ὅλο καὶ ἔσφιγγε στὴν ἀγκαλιά τῆς τὸ βρέφος τῆς. Ἀγκαλιάζαμε με τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας ἑμεῖς τὸ βρέφος καὶ μιὰ ἐλπίδα ἐθήρμαινε ὀλοένα τὶς καρδιές τῶν πολιορκημένων.

*

Μιὰ μακρυνὴ καμπανοκρουσία ἐσκόρπισε τοὺς ἀσθενικοὺς ἦχους τῆς ὡσάν ἓνα ὕμνο, τὸν ὕμνο τῶν ἀγγέλων καὶ τὴν δοξολογίαν τὴν εὐλαβικὴ τῶν ἀγραυλοῦντων τὴν νύχτα ἐκείνη ποιμένων.

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη...

Δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ μὴ μᾶς φέρῃ τὴν εἰρήνην· καὶ νὰ μὴ διώξῃ τὴν ἀπόγνωση ὁ Σωτῆρας τοῦ κόσμου ποὺ ἐγεννᾶτο.

— Χριστέ μας λύτρωσέ μας ἀπὸ τὴ συμφορὰ αὐτὴ. Κάμε τὸ θαῦμά Σου καὶ σῶσε μας...

Καὶ ἔγινε τὸ θαῦμα χωρὶς καμμιά ἀργοπόρια. Ἐξω στὴν συνοικία καὶ γύρω στὸ ὑπογειακὸ καταφύγιο τῶν πολιορκημένων ἀντήχησαν φωνὲς χαρᾶς καὶ ἡ σιωπηλὴ ἀτμόσφαιρα ἐδονήθη ἀπὸ χαρμόσυνες καμπανοκρουσίες. Χτυποῦσαν οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησίας τοῦ θαυματουργοῦ ἀγίου. Τὸ ψυχικὸ ρίγος ἀγκάλιασε τοὺς πολιορκημένους ἐλευθέρους τώρα. Καὶ μὲ χέρια ὑψωμένα πρὸς τὸ βρέφος ποὺ κλαυθμῆριζε ἀπὸ χαρὰ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νέας μητέρας του ἄρχισαν ὅλοι νὰ ψέλνουν:

Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε
Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε.

Τὸ χαρμόσυνο μήνυμα ὄρμησε σὰν ἀνοιξιὰτικὴ πνοὴ μέσα στὸ σκοτεινὸ παγερὸ συνοικιακὸ καταφύγιο.

— Ἡ ἐκκλησία ἐλευθερώθηκε. Ἐφυγαν σὰν κυνηγημένοι οἱ ἄπιστοι ἀδελφοκτόνοι...

Μὲ τὸ κλαυθμῆρισμα τοῦ βρέφους ἀναμίχθηκε τώρα καὶ τὸ κλάμμα καὶ γέλιο μαζί τῶν πολιορκημένων ἐλευθέρων ποὺ ὕμνολογώντας τὸν Χριστὸ γιὰ τὴν ἀπολύτρωσί τους ἐβγῆκαν ἔξω νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν.

Ἄλησμόνητη ἡ νύχτα αὐτὴ τῶν Χριστουγέννων. Μᾶς τὴν ξαναφέρνουν στὴν παραγμένη μνήμη καὶ τὴν ζωντανεύουν ὀλοκάθαρα οἱ παραμονὲς τῆς μεγάλης γιορτῆς τῆς Χριστιανωσύνης. Καὶ μᾶς ξαναζωντανεῦει ἡ νύχτα αὐτὴ τὴν σκηνὴ τοῦ ὑπογειακοῦ καταφυγίου μὲ τὸ βρέφος κλαυθμηρίζον ἐπάνω στοὺς θερμοὺς στοργικοὺς κόλπους τῆς νέας μητέρας του. Μιὰ Παναγία στὰ μάτια μας μητέρα αὐτὴ καὶ ὡσὰν ν' ἀντηχῇ γύρω μας ἀκόμη τὸ κλαυθμῆρισμα τοῦ βρέφους ποὺ τὸ ἀγκαλιάζαμε στὴν ψυχὴ μας σὰν τὸ μικρὸ Θεὸ ποὺ ἐγεννᾶτο τὴν νύχτα ἐκείνη στὴν ταπεινὴ φάτνη τῶν ἀλόγων.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τοὺς συκοφάντες καὶ προστατεύει
καὶ δοξάζει τοὺς συκοφαντούμενους.

Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος διηγήθηκε κάποτε τὴν παρακάτω ἱστορία
γιὰ τὸν ἑαυτό του.

— Κάποτε εἶπε, ὅταν ἤμωνα νεώτερος, ἡσύχαζα σ' ἕνα κελλι
στὴν Αἴγυπτο. Ἦλθανε λοιπὸν καὶ μ' εὐρήκανε, καὶ μ' ἐβίαζαν νὰ
γίνω κληρικὸς σὲ μιὰ γειτονικὴ πολιτεία. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἤθελα μὲ
κανένα τρόπο νὰ τὸ δεχθῶ καὶ νὰ πάρω ἐπάνω μου τέτοια εὐθύνη.

ὅτι χριστὸς φάτις Κόντολ & Κωδαπέως.

Ἐφυγα λοιπὸν κρυφὰ σ' ἕναν ἄλλο
τόπο. Κι' ἐκεῖ κάποιος εὐλαβητικὸς
καὶ θεοφοβούμενος ἄνθρωπος μ' ἐξυπη-
ρετοῦσεν, ὅπως ἤμποροῦσε, κι' ἀγόρα-
ζε καὶ τὰ ἐργόχειρά μου.

Συνέβηκε λοιπὸν, ἀπὸ πείραξη τοῦ
Σατανᾶ, νὰ πέση κάποια κόρη σὲ ἁ-
μαρτία σ' ἕνα γειτονικὸ χωριό, κι'
ἔμεινε ἐγκυος. Κι' ὅταν τὴν ἐρωτήσανε,
μὲ ποιὸν ἔπεσε στὴν ἁμαρτία καὶ ποιὸς
τῆς ἔκανε αὐτὸ τὸ κακό, ἀπάντησεν·
— Ὁ Ἀναχωρητὴς. Ἐβγήκανε λοιπὸν
οἱ χωριάτες καὶ ἦλθανε καὶ μ' ἐπια-
σαν· κι' ἐκρεμάσανε στὸ λαιμό μου

καρβουνιασμένες χύτρες καὶ κέρατα ἀπὸ τραγιά· καὶ μ' ἐπομπέ-
ψανε σ' ὅλους τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ, δέρνοντάς με καὶ
φωνάζοντας· — Αὐτὸς ἐδῶ ὁ καλόγηρος διέφθειρε τὸ κορίτσι μας!
Καταχειρίσετέ τον λοιπὸν· καὶ δόστε του ξύλο ἀλύπητα. Καὶ μ'
ἔδειραν τόσο πολὺ, πού λίγο ἔλειψε νὰ πεθάνω, ἂν δὲν ἐρχόντανε
νὰ μὲ πάρη ἀπὸ τὰ χέρια τους κάποιος γέροντας, λέγοντάς τους
— Κάμετε πλέον νισάφι! Ὡς πότε θὰ τὸν δέρνετε;

Αὐτὸς δὲ πού μ' ἐξυπηρετοῦσεν ἀκολουθοῦσε ἀπὸ πίσω σ' ὅλο
αὐτὸ τὸ πόμπεμά μου, καταφοβισμένος· γιατί τὸν ὕβριζανε καὶ
τοῦ ἐλέγανε — Καμάρωσε τὸν Ἀναχωρητὴ σου καὶ τίς βρωμοδου-
λειές του...

Καὶ τότε τὰ γονικά τῆς κόρης εἶπαν· — Δὲν θὰ τὸν παρατήσωμε
καὶ δὲν θὰ τὸν ἀφήσωμε, ἂν δὲν μᾶς φέρη ἐγγυητὴν, ὅτι θὰ συν-
τηρῆ τὸ κορίτσι πού κατέστρεψε. Ἀποτανθήκανε λοιπὸν στὸν

διακονητή μου· κι' αὐτὸς ἐγγυήθηκε πρόθυμα. Κι' ἔτσι, μὲ ἀφήκανε ἐλεύθερο καὶ ξαναγύρισα στὸ κελλί μου μαζί του.

Ἐπῆρα λοιπὸν ὅσα ἐργόχειρα καὶ πλεκτά εἶχα καὶ τοῦ τᾶδωκα, λέγοντάς του — Πάρτα καὶ πούλησέτα, καὶ τὰ χρήματα πού θὰ εἰσπράξης, δός τα στὴ γυναῖκά μου, γιὰ τὴ συντήρησή της.

Κι' ἔλεγα μέσα μου — Νά, Μακάριε, πού ἀπόκτησες καὶ γυναῖκα. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐργάζεσαι τώρα λίγο περισσότερο, γιὰ νὰ τὴν συντηρήῃς. Καὶ πραγματικά τώκανα· κι' ἐδούλευα, καὶ τὴν ἡμέρα καὶ νυκτερεύοντας· κι' ὅτι ἔβγαζα τῆς τῶστελλα.

Ὅταν λοιπὸν ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ γεννήσῃ ἡ δυστυχισμένη, εἶχε μεγάλη ἀνάγκαση καὶ δυστοκία, κι' ἐβασανίζονταν ἡμέρες πολλές, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ γεννήσῃ. Καὶ τότες ἄρχιζε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ λέῃ. — Σπλαγχνισθῆτέ μου τὴν πανάθλια καὶ τὴν κακομοιριασμένη γιὰτὶ ἔπεσα σὲ δυὸ μεγάλα κακά. Καὶ στὴν πορνεία, καὶ στὴ συκοφαντία. Γιὰτὶ εἶπα ψέμματα ἢ γρουσούζα γιὰ τὸν Ἄναχωρητὴ· ἐπειδὴ ἐκεῖνος δὲν φταίει καθόλου. Ἄλλὰ ἄλλος — ὁ τᾶδε νέος — εἶναι αὐτὸς πού μὲ διέφθειρε.

Μόλις λοιπὸν τᾶκουσεν αὐτὸ ἐκεῖνος πού μὲ ὑπηρετοῦσεν, ἔτρεξε καὶ ἦλθε κοντά μου καὶ μοῦ ἔφερε τὸ μήνυμα, πὼς σύψυχο τὸ χωριὸ ἐξεκίνησε κι' ἔρχονται νὰ μὲ βροῦνε, μετανοιωμένοι γιὰ ὅτι ἔκαναν καὶ ζητώντας νὰ τοὺς συγχωρέσω καὶ μὲ τὴν πρόθεση νὰ μὲ δοξάσουν καὶ νὰ μὲ τιμήσουν.

Ἐγὼ δέ, μόλις τᾶμαθα αὐτό, ἐσηκώθηκα παρευθὺς κι' ἔφυγα, κι' ἐπῆγα σὲ κάποιον σκῆτη· γιὰτὶ ἐφοβήθηκα πὼς οἱ ἔπαινοι τῶν ἀνθρώπων θᾶβλαπταν τὴν ψυχὴ μου. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀφορμὴ καὶ ἡ αἰτία, πού βρίσκομαι τώρα στὸ Μοναστήρι αὐτό.

Πὼς ἐτιμωρήθηκεν αὐτὴ πού ἐσυκοφάντησε τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν θαυματουργό.

Ὁ μέγας Γρηγόριος, ἀφοῦ ἔκαμεν ὀλόκληρο τὸν κύκλο τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ σοφίας, κι' ἀφοῦ ἐγνώρισε, μὲ ἀτομικὴ του πείρα, πὼς τὰ δόγματά της εἶναι ἀσύστατα καὶ ἀντιφατικά καὶ ἀσθενικά, ἐγίνηκε μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου του.

Καὶ προτοῦ ν' ἀναγεννηθῇ μὲ τὸ θεῖο Βάπτισμα, σὲ τέτοιο βαθμὸ τελειότητος ὕψωσε τὴ ζωὴ του, ὥστε ἐδέχθηκε τὸ ἅγιον λουτρό, δὲν ἐμόλυνε τὸ νερὸ του μὲ κανένα ρύπον ἁμαρτίας.

Μένοντας λοιπὸν στὴν Ἀλεξάνδρεια, πού ἐκεῖ ἔτρεχαν τότες, ὅλοι ὅσοι ἠθέλανε νὰ σπουδᾶσουν τὴν ἰατρικὴ καὶ τὴ φιλοσοφία, εἶχε γίνει θέαμα δυσκολοπλησίαστο καὶ στενόχωρο γιὰ τοὺς συνομιλήκους του· γιὰτὶ ἦτανε στολισμένοι, μὲ τόση σωφροσύνη, πού δύσκολα τὴν συναντοῦσε κανεὶς καὶ σ' αὐτοὺς ἀκόμη πού ἦτανε ἀσ-

προμάλληδες. Γιατί ὁ ἔπαινος τοῦ ἀγνοῦ, εἶναι σὰν κατηγορία γι' αὐτὸν ποῦ ζῆ μιὰν αἰσχρὴ καὶ ἐπονείδιστη ζωὴ.

Γιὰ νὰ ὑπάρξῃ λοιπὸν κάτι ποῦ νᾶναι σὰν ἀπολογία γι' αὐτοὺς ποῦ ἐξοῦσαν ἀκόλαστα, καὶ γιὰ νὰ μὴ θαρρῆ ὁ κόσμος πῶς εἶναι μονάχα αὐτοὶ τέτοιοι, ἐμηχανεuthήκανε, μὲ τὸ χαλασμένο τους μυαλό, νὰ βροῦνε καὶ νὰ κολλήσουνε στὴ ζωὴ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου κάποιαν ἐπονείδιστη πράξη.

Εὐρήκανε λοιπὸν μιὰ γυναίκα πορνικὴ, ποῦ ἦτανε σημαδιακὴ γιὰ τὴν ἀτιμία της, καὶ τὴν ἐπήρανε ἀπὸ τὸ κακόφημο σπίτι ποῦ ἔμενε, καὶ τὴν ἐπρόβαλλαν στὴ μέση.

Καὶ μιὰν ἡμέρα, ποῦ ὅπως τὸ συνήθιζε, συνωμιλοῦσε σεμνὰ καὶ σοβαρὰ μὲ ἐκλεκτοὺς καὶ λόγιους ἄνδρες, γιὰ ζητήματα φιλοσοφικά, τὸν ἐπλησίασε τὸ γύναιον αὐτό, καὶ μὲ λυγίσματα καὶ μὲ τσακίσματα ἔδειχνε, μὲ κάθε τρόπο, καὶ μ' ὅσα ἔλεγε καὶ μ' ὅσα ἔκανε πῶς τάχα εἶναι πολὺ γνωστός της καὶ οἰκειός της.

Κατόπιιν ἄρχισε νὰ λέῃ καὶ ν' ἀνιστορᾷ πῶς τῆς χρωστᾷ δῆθεν ἕνα σωρὸ χρήματα, κι' ἐπρόσθετε μάλιστα, μὲ ξετσιπωσιὰ καὶ μὲ ἀναίδεια, καὶ τὶς αἰτίες, καὶ τοὺς λόγους, ποῦ γι' αὐτοὺς τὴν ἀποστέρησε, ὅπως τὸν κατηγοροῦσε, τὴν πληρωμὴ της.

Κι' ἐνῶ ἐκεῖνοι ποῦ ἐγνώριζαν καλά τὴν ἄψογη καὶ ἀγνότατη ζωὴ του, ἀγανακτοῦσανε καὶ τοὺς ἐκυρίευν ὁ θυμὸς ἐναντίον τοῦ πορνικοῦ γυναικοῦ, ὁ μέγας ἐκεῖνος, οὔτε ἐθύμωσεν ὅπως ἐκεῖνοι, οὔτε κι' ἀνοιξε τὰ χεῖλη του νὰ ξεστομίσῃ κάτι τέτοιο, ποῦ εἶναι φυσικὸ νὰ ξεστομίζουσαν ἀπὸ τὴ στενοχώρια τους, καὶ μ' ὄλο τους τὸ δίκην, αὐτοὶ ποῦ συκοφαντοῦνται. Οὔτε κι' ἐπικαλέσθηκε τὴ μαρτυρία κανενὸς γιὰ τὴ ζωὴ του. Οὔτε ὠρκίσθηκε, γιὰ ν' ἀποκρούσῃ τὴ συκοφαντίαν· μὰ οὔτε κι' ἀνεσκεύασε τὰ ψευδολογήματα καὶ τὴν ἐμπάθειαν αὐτῶν ποῦ τὰ ἐμηχανεuthήκαν ἐναντίον του. Παρά, μὲ ἤρεμη καὶ μὲ σταθερὴ φωνή, ἀποτάνθηκε σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς φίλους του καὶ τοῦ εἶπε· — Κάνε μου τὴ χάρη, σὲ παρακαλῶ, καὶ δός της ὅσα χρήματα ζητᾷ, γιὰ νὰ μὴ μᾶς ταράξῃ περισσότερο μὲ τὶς φωνές της καὶ μὲ τὴν ὀχλαγωγίαν της, τὴν τόσο σοβαρὴ καὶ σπουδαία σύσκεψή μας αὐτῇ. Ὅταν δὲ ὁ φίλος του αὐτὸς ἐπλήρωσε μὲ προ-

Τὰ μεγάλα πρότυπα τῆς μιμήσεως

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΙΜΗ

Οἱ ἅγιοι πού τιμᾶ τὴ μνήμη τους ἡ Ἐκκλησία κάθε χρόνο σὲ τακτὲς ἡμέρες, εἶναι ἓνα μικρὸ μέρος ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν μακαρίων πνευμάτων. Παρὰ τὸν ἐντυπωσιακὸ ἀριθμὸ τῶν ὀνομάτων τοῦ ἑορτολογίου, δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ λίγα, ἐλάχιστα, ἂν συγκριθοῦν μὲ ὅλα τὰ ὀνόματα πού εἶναι γραμμένα στὸν οὐρανὸ καὶ παραμέ-

θυμιά στὸ πορνίδιον αὐτὸ τὰ χρήματα πού ἐζητοῦσε, ἀφοῦ πρώτα ἔμαθε τὶς ἀξιώσεις του, κι' ἐπῆρε τέλος ἡ ἐπιβουλή τῶν διεφθαρμένων ἐκείνων ἀνθρώπων ἐναντίον τοῦ μεγάλου, καὶ εἶχε πλέον ἐκείνη στὰ χέρια τῆς τὸ ἄτιμο κέρδος τῆς, τότες ἐφανερώθηκεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀγνότητά καὶ ἡ σωφροσύνη τοῦ Γρηγορίου καὶ ἡ αἰσχρὴ συκοφαντία τῶν συνομιλήκων του. Γιατὶ μόλις ἔπιασε στὰ χέρια τῆς τὰ χρήματα, τὴν κατέλαβε καὶ τὴν ἐκυρίεψε πνεῦμα δαιμονικό, κι' ἐστραβομούριασε, κι' ἔβγαζε βρυχηθμοὺς σὰν θηρίο, καὶ φωνὲς πού κάθε ἄλλο ἔμοιαζαν παρ' ἀνθρώπινες, κι' ἔπεσεν ἀνάσκελα ἀνάμεσα στοὺς συγκεντρωμένους, καὶ παρουσίαζεν ἓνα θέαμα φοβερῶτατο. Γιατὶ ἐξερρίζωνε τὰ μαλλιά τῆς· κι' ἔσχιζε τὰ μάγουλά τῆς· κι' ἐστρούφιζε τὰ μάτια τῆς· κι' ἔβγαζεν ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα τῆς.

Καὶ δὲν τὴν ἀφῆκε προτῆτερα τὸ δαιμόνιο πού τὴν ἔπνιγε, προτοῦ ὁ μέγας ἐκεῖνος νὰ ἐπικαλεσθῆ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τὴν εὐσπλαχνισθῆ καὶ νὰ γίνῃ ἴλεως σ' αὐτήν.

Τέτοια ἦτανε τὰ ἔργα τῆς νεότητος τοῦ μεγάλου Γρηγορίου, πού ἐστάθησαν ἄξιο προοίμιο τῆς κατοπινῆς ἀγίας του ζωῆς...

*

Δὲν ὑπάρχει πόνος βαρύτερος — λέγει ὁ ἅγιος Μάξιμος— καὶ δὲν ὑπάρχει πληγὴ περισσότερο θανάσιμη ἀπὸ τὴ συκοφαντία. Καὶ κανένας δὲν ἔχει τὴν μπόρεση νὰ τὴν καταφρονᾷ, παρὰ μονάχα ἐκεῖνος πού ἀποβλέπει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κρεμνᾷ σ' αὐτὸν τὶς ἐλπίδες του. Μονάχα ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ μᾶς σώσῃ καὶ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὶς ἀνάγκες μας καὶ ἀπὸ τὶς πληγὲς μας, ὅπως τὴ Σωσάννα. Καὶ νὰ παραμυθῆσῃ τὴν ψυχὴν μας, πληροφορώντας τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν ἀλήθεια. Καὶ νὰ ξέρῃς, Χριστιανέ μου, πὼς ὅσο εὐχέσαι καὶ παρακαλεῖς τὸν Θεὸ γι' αὐτὸν πού σὲ κατασυκοφάντησε, τόσο γρηγορώτερα ἀνοίγει ὁ Θεὸς καὶ τὰ μάτια αὐτῶν πού ἔσκανδαλίσθηκαν.

Ἐπίδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

νουν άγνωστα στη γή. Οί άγιοι πού τιμά ή Έκκλησία, είναι ένα άπλο δείγμα προβαλλόμενο πρὸς μίμησι στους πιστούς κάθε γενεάς, ένα δείγμα από την έπουράνια συγκομιδή τῶν σωσμένων και τελειωμένων ψυχῶν.

Πῶς διαλέγει ή Έκκλησία τους άγίους του έορτολογίου της; Βασιζόμενη σε δύο δεδομένα. Γενικά στον βίο τους, πού δείχνει από παντού ὅτι πρόσφεραν τὸν έαυτό τους έξ ὀλοκλήρου στον Κύριο κι' ὅτι ή θεία χάρις τους έκαμε σκεύη της. Καί στο ὅτι έμειναν προσηλωμένοι στην ὀρθόδοξο πίστι είτε άνέκαθεν είτε ὅταν τή βρήκαν και τήν ένστερνίσθηκαν.

Οί τιμῶμενοι άγιοι δέν είναι άπλῶς τὰ μέλη εκείνα τῆς Έκκλησίας για τὰ ὅποια υπάρχει βεβαιότης ὅτι έκέρδισαν τή βασιλεία του Θεοῦ. Άνήκουν στις ὑψηλότερες σφαίρες τῆς άνω ζωῆς. Δέν ὑπῆρξαν άπλῶς καλοί χριστιανοί, αλλά σημείωσαν έξαιρετική επίδοσι στον στίβο του θείου θελήματος, φθάνοντας στις έσχατιές τῶν ευαγγελικῶν έντολῶν, είτε με τήν ὑπομονή και καταναλίσκοντας ὀλόκληρο τὸν χρόνο του βίου τους ή μέρος του αξιόλογου, είτε μονομιᾶς με τὸ μαρτύριο, είτε εκπληρώνοντας και τίς δυὸ αὐτές προϋποθέσεις. Ὑπάρχουν ακόμα περιπτώσεις άγίων, ὅπως εκείνη του ίσαποστόλου Κωνσταντίνου, ὅπου τὸ βάπτισμα συμπίπτει με τήν τελευταία ὠρα τῆς ἐπιγείου ζωῆς, μιᾶς ζωῆς γεμάτης από έννοχή, αλλά κι' από πολυτίμες ὑπηρεσίες στην Έκκλησία. Ὁ μεγάλος αὐτός κοσμικός ἄρχων άνέβασε τήν Έκκλησία από τις κατακόμβες, τῆς συμπαραστάθηκε με στοργή, ἄπλωσε τὸ έδαφος τῆς ἐπικρατείας της και τήν έστήριξε με ὅλα τὰ μέσα πού διέθετε, μένοντας έξω της, για νὰ γίνῃ μέλος της λίγο πριν έκδημήσῃ από τὸν κόσμο αὐτόν.

Πῶς τιμάμε τους άγίους; Τους ἀποδίδουμε ὄχι λατρεία, αλλά άπλή τιμή. Ἡ λατρεία άνήκει σε μόνο τὸν Θεό. Οί άγιοι τιμῶνται σαν ἔργα τῆς χάριτος του Θεοῦ, σαν ἀποτελέσματά της. Ἡ τιμή, πού τους ἀπευθύνουμε, ὅπως γράφει κάπου ένας ἄρχαίος έκκλησιαστικός διδάσκαλος κι' άγιος, ὁ Ἱερώνυμος, άντανακλάται στον Θεό.

Ἄλλά οί ὕμνοι κι' ή τιμητική προσκύνησις, πού τους ἀπευθύνουμε, ἔχουν και μιᾶ σκοπιμότητα ἐποικοδομητική. Φέροντας στη μνήμη μας τὰ ιερά ἄθλα τους, ἔχουμε ἔτσι ένώπιόν μας ένδοξα κι' ἔλκυστικά πρότυπα πρὸς μίμησι. Οί άγιοι μᾶς διδάσκουν μες από τὸν βίο τους ἔμπρακτα τὸ Εὐαγγέλιο, μᾶς ένθαρρύνουν, μᾶς προτρέπουν, μᾶς ὀδηγοῦν στο νὰ ἐφαρμόσουμε κι' ἑμεῖς τις έντολές του Χριστοῦ, πού τὸ φορτίο τους είναι μὲν για τήν ανθρώπινη φύσι βαρύτατο ή μάλλον ἀβάσταχτο έντελῶς, γίνεται ὅμως ἑλαφρὸ με

τῆ συμπάραστασι τῆς θείας χάριτος. Τὸ πεντάσταγμα τῶν μαθημάτων, πού μᾶς δίνουν οἱ ἅγιοι, εἶναι ἀκριβῶς αὐτό: ὅτι τὸ μυστικὸ τῆς ἀθληφορίας τους δὲν ἦταν ἄλλο παρά ἢ παράζευξις τῆς θελήσεώς τους στὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Χωρὶς αὐτὴ τὴ χάρι, κανεὶς ἅγιος δὲν θὰ ἦταν ἅγιος. Ἄν, λοιπόν, κι' ἐμεῖς τῆς παραδόσουμε τὸν ἑαυτὸ μας ὅπως ἐκεῖνοι, τότε θὰ ἐπαναληφθῆ καὶ σ' ἐμᾶς ὅ,τι συνέβη σ' ἐκεῖνους. Θὰ μπορέσουμε νὰ κάνουμε τὸ εὐαγγέλιο ζωὴ μας.

Οἱ ἅγιοι μᾶς καλοῦν νὰ ἀκολουθήσουμε τὸ παράδειγμά τους μέσα στὶς συνθήκες, πού ὁ καθένας μας ζῆ. Οἱ συνθήκες αὐτὲς φαίνονται συνήθως πολὺ δύσκολες, σὰν νὰ συντρέχουν στὴν ἀπόφραξι τοῦ δρόμου πρὸς τὴν τελειότητα. Ἄν, ὅμως, προσέξουμε, θὰ διαπιστώσουμε, ὅτι οἱ συνθήκες, μέσα στὶς ὁποῖες οἱ ἅγιοι ἀγωνίσθηκαν γιὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὰ ζωηφόρα ἴχνη τοῦ Ἰησοῦ, ἦσαν συχνὰ πολὺ πιὸ ἀντίξοες ἀπὸ ἐκεῖνες πού ἐμεῖς ἀντιμετωπίζουμε. Κι' ὅμως, οἱ συνθήκες ἐκεῖνες ὑπερπηδήθηκαν, ἀνατράπηκαν, παραμερίσθηκαν. Γιατὶ οἱ ἅγιοι πραγματοποίησαν τὸ ψαλμικὸ ρητὸ «ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου», πιάσθηκαν μὲ λαχτάρια, μὲ ἐπιμονὴ ἀπὸ τὸν Κύριο, ὅπως τὸ παιδάκι πιάνεται ἀπὸ τὰ ροῦχα τῆς μητέρας του, καὶ τότε ἡ πανσθενὴς χάρις του τοὺς ἐστήριξε, τοὺς ἐνίσχυσε, τοὺς ἔκαμε ἱκανοὺς νὰ προχωρήσουν στὸν δύσκολο δρόμο τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος.

Ἄν δὲν μπορούμε νὰ προχωρήσουμε κι' ἐμεῖς κατὰ ἀνάλογο τρόπο, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι δὲν πιαστήκαμε ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὴν ὀλοσχερῆ ἐγκατάλειψι, πού τὸ πρότυπό της μᾶς παρέχουν οἱ ἅγιοι. Δὲν δοθήκαμε στὴ χάρι τοῦ ὁμοῖα μ' ἐκεῖνους.

Δὲν τίθεται ζήτημα νὰ φθάσουμε ὅλοι στὰ δοξασμένα ὄρια, πού ἐφθασαν ἐκεῖνοι. Τὸ παράδειγμά τους εἶναι μπροστά μας γιὰ νὰ τὸ μιμηθοῦμε σὲ μικρογραφία. Ἐκεῖνοι εἶναι ἡ πολυτέλεια. Ἐμεῖς καλούμαστε νὰ ἀποδειχθοῦμε μιμηταὶ τους στὰ ἀπαραίτητα. Τὸ παράδειγμά τους μᾶς ἐμπνέει, μᾶς διδάσκει πῶς νὰ γίνουμε σωστοὶ χριστιανοὶ στὰ βασικά. Γιατὶ δὲν εἴμαστε οἱ πιὸ πολλοί. Νὰ γιατί ἡ Ἐκκλησία, κάθε μέρα, μᾶς θυμίζει καὶ μερικοὺς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀκραίους, τοὺς φωτοειδεῖς μιμητὰς τοῦ Κυρίου.

Ἡ μνημόνευσις τῶν ἁγίων γίνεται ἐπίσης γιὰ ἓνα ἄλλο λόγο. Ἡ ἄνω Ἐκκλησία δὲν εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὴν κάτω. Ἡ κοινὴ τους πραγματοποιεῖται σὲ ὅλη τὴ ζωὴ τῆς ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας κι' ἰδιαίτερα στὴ λειτουργικῆ, κατ' ἐξοχὴν δὲ μὲ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Οἱ ἅγιοι δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐποικοδομητικὲς ἀναμνήσεις ἢ ὑπομνήσεις τῆς ἐπουρανίου πραγματικότητος, ἀλλὰ κοινοὶ μας, μέλη τοῦ ἴδιου σώματος μ' ἐμᾶς, τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὁ μεγαλομάρτυς Δημήτριος, ὁ ὄσιος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Υπό του Τ.Α.Κ.Ε. εξέδθη ή κατωτέρω εγκύκλιος ἀφορώσα εἰς τήν κληρικοσήμανσιν τῶν πιστοποιητικῶν πρὸς συνταξιοδότησιν τῶν ἀγροτῶν.

Πρὸς

Ἀπάσας τὰς Ἱ. Μητροπόλεις καὶ Ἱ. Ἐπισκοπὰς
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐξ ἀφορμῆς ἐρωτημάτων τῶν Τοπικῶν ΤΑΚΕ περὶ τῆς κληρικοσημάνσεως ἢ μὴ τῶν ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν ἐκδιδόμενων πιστοποιητικῶν, πρὸς συνταξιοδότησιν τῶν ἀγροτῶν παρὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ Γεωργικῶν Ἀσφαλίσεων λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι τὰ ὡς ἄνω πιστοποιητικὰ δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς κληρικοσημάνσεως, καθόσον ἢ κληρικοσήμανσις δὲν εἶναι τέλος ἢ τέλος χαρτοσήμου, ὅτε βάσει τοῦ ἀρθροῦ 4 παραγρ. 3 καὶ τοῦ ἀρθροῦ 20 παρ. 3 τοῦ Νόμου 4169/1961 «Περὶ Γεωργικῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων» (Φ.Ε.Κ. 81/18-6-61 τεῦχος Α') θὰ ἀπηλλάσσοντο τῆς κληρικοσημάνσεως, ἀλλ' εἰσφορὰ ἀσφαλιστική, δι' ἣν ἐξ οὐδεμιᾶς διατάξεως προκύπτει ἀπαλλαγὴ ἐκ ταύτης καὶ κατὰ συνέπειαν δέον ὅπως ἐπὶ τῶν ἐκδιδόμενων ὑπὸ τῶν Ἐκκλησι. Ἀρχῶν πιστοποιητικῶν ἐπικολλᾶται τὸ νόμιμον κληρικὸσημον.

Πρὸς τούτοις γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ ὑπερσεία τοῦ Ὁργανισμοῦ Γεωργικῶν Ἀσφαλίσεων συμφωνεῖ μὲ τὴν ὡς ἄνω ἀποψιν, πρὸς πλήρη ὅμως καὶ τελειωτικὴν κρίσιν τοῦ θέματος ἐζήτησε τὴν ἔκδοσιν γνωμοδοτήσεως ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ Νομικοῦ Συμβούλου τοῦ Κράτους, τὴν ὁποίαν καὶ θὰ ἀνακοινώσωμεν ἡμῖν ἐν καιρῷ.

Μετὰ Σεβασμῶ

Ὁ Διευθ. Σύμβουλος
Κ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

— Δι' ἐτέρας εγκυκλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐκοινοποιήθη ἢ ὑπ' ἀριθ. 1059/1961 κοινὴ ἀπόφασις τῶν Ὑπουργῶν Ἐμπορίου καὶ Κοιν. Προνοίας, διὰ τῆς ὁποίας καθορίζεται ὅτι ἡ θρναλλίς τῶν κηρίων τῶν παρασκευαζομένων ἐξ ἀποκήρου πρέπει νὰ εἶναι κωνή, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὅτι ἡ πώλησις τῶν κηρίων τούτων ἐπιτρέπεται μόνον ἐντὸς τῶν Ἱ. Ναῶν.

— Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 98/1961 Ἐγκυκλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καθορίζεται ὅτι εἰς τὴν χρόνον ἀσφαλίσεως τῶν Ἐφημερίων τῶν χειροτονηθέντων βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 1146/16-10-51 Π.Υ. Συμβουλίου ὑπολογίζεται καὶ ὁ χρόνος φοιτήσεως εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον.

Ἐφραὶμ ὁ Σύρος, ἢ Ὑπεραγία Θεοτόκος εἶναι ἀνάμεσά μας κατὰ τὴν θεῖα λειτουργία, ὅπως κι' οἱ ἀγγελικὲς δυνάμεις, ὅπως κι' ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, «ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθεζόμενος καὶ ἡμῖν ἀοράτως συνών» κάτω ἀπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, πού βρῖσκονται στὸ ἱερὸ δισκοπότηρο. Κοντὰ μας εἶναι ἐπίσης καὶ σὲ κάθε ἄλλῃ λειτουργικῇ σύναξι κι' ὅταν ἀκόμα τοὺς ἐπικαλούμαστε στὴν κατ' ἴδιαν προσευχῇ μας ὁ καθένας, ὅπως κι' ὅταν κάνουμε κάτι πού εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν θεοῦ θέλημα. Ὡς μέλη τοῦ ἴδιου σώματος, εἴμαστε ἐνωμένοι μαζί τους, ἔχουμε κοινωνία μαζί τους.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Ι΄ ΤΟΜΟΥ (1961)

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ: Χ. (Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα), Ἀδελφικά Γράμματα, σελ. 10, 40, 71, 107, 136, 166, 205, 234, 264, 301, 325, 356, 393, 425, 510, 555, 589, 634, 672, 712. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ χριστιανικὴ διαπαιδαγώγησις τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, σελ. 33. Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γιάλουρη, Τὸ Πνευματικὸν Φροντιστήριον, σελ. 389. Βασ. Μουστάκη, Οἱ ἐξ κύκλοι τοῦ ἱερατικοῦ ἔργου, σελ. 410. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ πίστις στὸν ἄνθρωπο, σελ. 763.

ΙΕΡΑΤΙΚΑ: Τὸ Ἱερατικὸν συνέδριον τῶν Ἐφημερίων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, σελ. 65. Γ' Ἱερατικὸν Συνέδριον τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατιστής, σελ. 495.

Ο ΙΕΡΕΥΣ: Ἀνδρέα Λασκαράτου, Ὁ πρέπων Ἱερεὺς, σελ. 257. Ἀρχιμ. Εὐθ. Ἐλευθεριάδου, Ὁ Ἱερεὺς καὶ τὸ διδασκτικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, σελ. 514, 549. Βασ. Μουστάκη, Ὁ Ἱερεὺς καὶ ἡ Κυριακὴ προσευχή, σελ. 574. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἱερεὺς καὶ οἱ μεγάλοι ἁμαρτωλοί, σελ. 653. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἱερεὺς καὶ οἱ ἐργαζόμενοι, σελ. 692.

ΕΟΡΤΙΑ: Κωνστ. Ρ. Ἀθανασιάδου, Ἐπὶ τῇ 25ῃ Μαρτίου. Μηνύματα ἐλευθερίας, σελ. 161. Φραγκίσκου Σκούφου, Τὸ θέαμα τῆς Ἀναστάσεως, σελ. 193. Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Θανασία μεταμόρφωσις, σελ. 195. Ἀρχιμ. Εὐθ. Ἐλευθεριάδου, Προσλαλιὰ εἰς τὴν ἀναβαίνουσαν εἰς τοὺς οὐρανοὺς Παρθένον Μαρίαν, σελ. 468.

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ: Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη. Μετάφρ. Θεοδόση Σπεράντσα, σελ. 14, 44, 75, 110, 139, 173, 208, 237, 267, 304, 332, 359, 396, 428, 474, 520, 563, 600, 641, 675, 721, 752. Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἡθικῶν διδασκαλιῶν», Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη, σελ. 24, 53, 85, 118, 146, 184, 217, 246, 275, 311, 339, 371, 407, 434, 483, 526, 571, 608, 648, 686, 729, 760. Ἀκύλα, Τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. Χάρις: Ἡ ἔννοια τῆς Ὁρθοδοξίας, σελ. 28. Ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, σελ. 59. Ἀρχιμ. Ἰγνατίου Πουλoupάτη, «Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν», σελ. 97. Ἀκύλα, Τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, σελ. 189. Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Φρουρὸς τοῦ ἔθνους, σελ. 225. Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Οἱ πόθοι καὶ τὰ αἰτήματα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, σελ. 229, 259. Βασιλ. Ἡλιάδης, Ὅταν ὁ Θεὸς ἔρχεται κοντά μας πῶς ἀλλάζει ὁ ρυθμὸς τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου, σελ. 242. Ν. Καπίτσογλου,

Θαύματα ποὺ γίνονται σήμερα, σελ. 281, 318. - Ἡγουμένου Φιλοθέου Ζερβάκου, Θαύματα ποὺ γίνονται σήμερα, σελ. 329. - Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Πίστις καὶ ζωή. σελ. 385. Πρεσβυτέρου Ἰωάννου Γ. Κοντοῦ, Ἐνα θαῦμα τῆς Ἁγίας ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης, σελ. 403. Φώτη Κόντογλου, Ταπεινά καὶ ἀγαπημένα, σελ. 421. Κων/νου Ἀθανασιάδου, Ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας, σελ. 471. Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ συνειδήσεις, σελ. 505, 545. Φώτη Κόντογλου, Πίστι καὶ ἀπιστία, σελ. 558. Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ χριστιανικὴ προσωπικότης, σελ. 706, 737.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ: Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ὁ «αἰώνιος» Ρωμαιοκαθολικισμὸς, σελ. 289. Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας, σελ. 292.

Θ. ΚΗΡΥΓΜΑ: Βασ. Μουστάκη, Πῶς πρέπει νὰ γίνεται τὸ κήρυγμα, σελ. 297. Τοῦ αὐτοῦ, Δύο ἀναπόφευκτα ἄκρα, σελ. 613.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ: Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Τὸ Κατηχητικὸν ἔργον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πρεβέζης, σελ. 379.

ΛΑΤΡΕΙΑ: Ἀκύλα, Ὁ Μικρὸς Παρακλητικὸς Κανὼν, σελ. 219, 249. Πρωτοσ. Χρυσόστομου Γιαλούρη, Ὑμνοδία καὶ Ὑμνοδοὶ σελ. 631. Ἐκτέλεισις καὶ ἀετέλεισις, σελ. 669. «Ψάλατε συνेतῶς», σελ. 708. «Φωναῖς αἰσίασις» σελ. 742.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑ: Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, σελ. 3. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἱ. Παράδοσις ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ, σελ. 67. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἁγία Γραφή, σελ. 102. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ μοναδικὸν καὶ ἀπαράμιλλον μεγαλεῖον τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, σελ. 169. Τοῦ αὐτοῦ, Δείγματα τῆς σοφίας τοῦ Δημιουργοῦ ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν φυτῶν καὶ ζώων, σελ. 321. Τοῦ αὐτοῦ, «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ», σελ. 353. Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ θαύματα, σελ. 417. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν, σελ. 585, 625, 665.

ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΚΑ: Ἀκύλα, Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, σελ. 91, 122, 152. Βασ. Μουστάκη, Ὁ χρυσορροᾶς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁ μέγας ψηφιδωθὴς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, σελ. 530. Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, σελ. 734.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ διαμόρφωσις τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, σελ. 129. Βασ. Ἡλιάδη, Ἡ εορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, σελ. 144. Ἀρ. Πανώτη, Ἡ Θεοτόκος εἰς τὴν Ὁρθόδοξον παράδοσιν, σελ. 457. Θεόκτ. Ἀθ. Λαῖνᾶ, Ἡ Ἐορτὴ τῆς Ἁγίας Σκέπης, σελ. 629.

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ: Γ. Τσουκαλά, 'Ο "Άγιος Παντελεήμων, σελ. 448. Βασ. Μουστάκη, 'Ο 'Αρχιμάρτυς τῆς Σμύρνης, σελ. 488. Φώτη Κόντογλου, Νεομάρτυρες, σελ. 637. Βασ. 'Ηλιάδη, 'Η αγιοποίησης ἑνός 'Ιεράρχου καὶ μοναχοῦ, πού ἔθεσε τὴν πίστιν του καὶ τὸν ἀσκητισμὸν του ὑπεράνω ὄλων τῶν γηίνων ἀγαθῶν, σελ. 726.

ΥΜΝΟΛΟΓΙΚΑ Φώτη Κόντογλου, 'Η Ὑμνολογία στὴν 'Ορθόδοξη 'Ανάστασιν, σελ. 198. Βασ. 'Ηλιάδου, "Ὅταν σημαίνει ἡ καμπάνα τὸν 'Ἐσπερινὸν καὶ συνεγείρει κάθε ὀρθόδοξο χριστιανικὴ ψυχὴ. 'Ο Παρακλητικὸς Κανὼν γύρω ἀπὸ τὴν μεγάλη Μητέρα, σελ. 480.

ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ: Καθηγουμένου Γαβριήλ, Τὸ σύγχρονον "Άγιον Ὅρος, τὰ καρούλια καὶ τὰ κατουνάκια, σελ. 373. 'Αλεξ. Μωραϊτίδη, Λειτουργία ἀσκητῶν, σελ. 413. Αἶδεσ. Ζάνου Γουγουτᾶ, Οἱ μικρόσχημοι μοναχοί, σελ. 719.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, 'Η ἰδιοκτησία καὶ ὁ πλοῦτος ἐξ ἐπόψεως χριστιανικῆς, σελ. 461.

ΚΑΝΟΝΙΚΑ: Ν. Θ. Μπουγάτσου, 'Η διοίκησις τῆς 'Εκκλησίας κατὰ τοὺς 'Ιερούς Κανόνας, 534, 577, 615, 656, 695.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ: 'Αλεξ. Παπαδιαμάντη, Πάσχα ρωμέικο, σελ. 201. Τοῦ αὐτοῦ, 'Η συντέκνισσα, σελ. 593. Τοῦ αὐτοῦ, 'Η χήρα τοῦ νεομάρτυρος, σελ. 745.

ΔΙΑΦΟΡΑ: Βασ. 'Ηλιάδη, Τὸ βράδν τῆς παραμονῆς τῆς Πρωτοχρονιάς στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σελ. 21. Τοῦ αὐτοῦ, 'Ο θρῦλος γιὰ τοὺς Καλλικαντζάρους. Αἱ σχέσεις μὲ τὴν Ὀλιβερὴ ἐποχὴ τῆς κατοχῆς, σελ. 49. Τοῦ αὐτοῦ, Εἰς τὸ πλαίσιο τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων γιὰ τὸν Σκιαθίτην κορυφαῖον διηγηματογράφον, σελ. 80. Τοῦ αὐτοῦ, 'Η Κυριακὴ τῆς 'Ορθοδοξίας πρῶτος σταθμὸς εἰς τὸν δρόμον τοῦ ὁποίου ὀδεύει ἡ χριστιανικὴ σκέψις, σελ. 115. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ ἐκκλησάκι τοῦ "Άη Γιώργη ἀποτελεῖ τὴν χαρακτηριστικὴν σφραγίδα τοῦ Λυκαβητοῦ, σελ. 181. Τοῦ αὐτοῦ, Δύο καινούριες ζωὲς πού μᾶς ἐχαίρετησαν στὸ πανηγυρικὸ τραπέζι μιᾶς ὥραίας Λαμπρῆς, σελ. 214. Τοῦ αὐτοῦ, "Ἐνα κλωνάρι Πασχαλιάς, πού σφιχτοδέθηκε μὲ τίς τελευταῖες στιγμὲς καὶ τὸ θάνατο ἑνὸς ἀνθρώπου, σελ. 272. Τοῦ αὐτοῦ, "Ἐνα συγκινητικὸ προσκύνημα στὸ Σούλι. 'Η 'Εκκλησία ὑπερήφανος τελεῖ νοερὸ μνημόσυνο γιὰ τὸν ἥρωα μοναχὸν Σαμουήλ, πού ἐθυσιάσθη, σελ. 308. Τοῦ αὐτοῦ, "Ἐνα νοερὸ μνημόσυνο τῆς 'Ελληνικῆς ψυχῆς. 'Η τραγικὴ νύκτα εἰς τὸν Ναὸν τῆς 'Αγίας Θεοδοσίας. 'Ο εὐλαβὴς 'Ιερεὺς πού ἔσωσε τὰ ἄχραντα μυστήρια, σελ. 336. Φώτη Κόντογλου, 'Ἐσπερινὸς στὸ Μοναστήρι τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς, σελ. 364. Βασιλ. 'Ηλιάδη, Αἱ

ὕπαιθριοι ἱεροτελεστῆαι κατὰ τὰς ἐκδρομάς, σελ. 368. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Νὰς τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, εἰς μίαν περιοχὴν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, τὸ Φερίκιοι. Ἡ ἐπέτειος ἐνὸς τραγικοῦ σεισμοῦ, σελ. 400. Τοῦ αὐτοῦ, Μία νοερὴ πορεία πρὸς τὸ λόφο τῆς Χάλκης, ὅπου ὑψοῦται ὑποβλητικὴ ἢ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς, σελ. 431. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὲ τὴν ἀπλότητά του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν παλαιὰ παράδοσι, σελ. 523. Τοῦ αὐτοῦ, Αἱ ἐορταὶ τῆς Παναγίας, ἐορταὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πελάγους καὶ τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν, σελ. 567. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐπέτειος τῆς ἡρωϊκῆς θυσίας ἐνὸς Ἱεράρχου. Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης ἅγιος τῆς ἀποστολῆς του. Ἡ φωτεινὴ προβολὴ τῆς μεγάλης του δράσεως, σελ. 604. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ φωτεινὴ προβολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἀκτινοβολία τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου, σελ. 645. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ φθινόπωρο μέσα στὸ ὑποβλητικὸ πλαίσιο τῆς ψυχικῆς μας περισυλλογῆς καὶ ἀνατάσεως, σελ. 682. Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ τέκνα ἐνὸς προαστείου τοῦ Βοσπόρου τιμοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν πολιοῦχον τοὺς Ἀρχάγγελον. Ἡ ἱστορία τοῦ Μ. Ρεύματος ὡς κέντρον Χριστιανικοῦ, σελ. 457.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ: Χ. Β. Γ., Πρωτοπρεσβύτερος Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος, σελ. 7.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ: Κώστα Ε. Τσιροπούλου, Ἡ «Ἐκφρασις» τοῦ κ. Κόντογλου. Ἐνα μνημεῖο, σελ. 133. Χ. Γ. Ἰωάννου Μόσχου, Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Λειμῶνα. Μετάφρασις Θεοδ. Σπεράντσα. Ἀθῆναι 1960, σελ. 543.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: Σελ. 31, 63, 95, 127, 159, 191, 225, 287, 351, 416, 497, 503, 703.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ: 224, 415, 581, 766. Εἰδήσεις τοῦ TAKE 224, 349, 384, 453, 502, 621, 766.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, «Ὁ Θεὸς ἐφανέρωθη ἐν σαρκί...» — Ἰωάννου Ἀνδρικοπούλου, Χριστουγεννιάτικο (ποίημα). — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων. — Θεοδοσίου Σπεράντσα, Τὸ χριστόφωμο τῶν ὄρφανῶν. — Φώτῃ Κόντογλου, Ἀνατολὴ ἐξ ὕψους. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας». Μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσεις καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἐξοδο, ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως. Μετάφρ. Θεοδοσίου Σπεράντσα. — Βασ. Ἡλιάδῃ, Μία τραγικὴ παραμυθία Χριστουγεννῶν πολιορκημένοι σ' ἓνα συνοικιακὸ ὑπογειακὸ καταφύγιον. Ἐνας μικρὸς Χριστὸς ποὺ ξύπνησε τὴν χαρὰ ὄλων μας. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη). — Βασ. Μουσάκη, Ἡ πρὸς τοὺς ἁγίους τιμὴ. — Εἰδήσεις τοῦ TAKE. — Περιεχόμενα τοῦ Γ' τόμου (1961).